

LEDČICKÉ NOVINY

Červenec – září 2018

Vážení a milí spoluobčané,

jsou tomu již čtyři roky, kdy jsme šli naposledy k volebním urnám, abychom rozhodli nejen o zastupitelstvu naší obce, ale také o tom, jaké priority v rozvoji Ledčic budou nastoleny. A právě dnes, před nadcházejícími komunálními volbami, nastal čas nutného bilancování. Zastupitelstvo vzešlé z minulých voleb, prakticky od roku 1998 prošlo jen malými změnami a vždy úspěšně navázalo na práci z předcházejících let. Podařilo se vytvořit smysluplný, velmi důležitý a konkrétní volební program, zaměřený na rozvoj naší vesnice. Díky němu jsme realizovali celou řadu investičních projektů, podpořených nemalými finančními dotacemi za více jak 100 mil. Kč. Navzdory mnohým překážkám se všechny úkoly podařilo naplnit. Určitě nikdo z nás v roce 2000, v době, kdy ještě v obci nebyl dokončen ani vodovod, nepomyslel na to, že v roce 2008 budeme mít v zemi veškeré infrastrukturní sítě. Domnívám se, že za práci vykonanou v uplynulých dvaceti letech, se členové jednotlivých zastupitelstev nemusejí stydět. Trebaže se nám mnohé vybudovat podařilo, k dokončení toho ještě hodně zbývá. Do programu však musíme rovněž připravit a zařadit nové projekty, jejichž uvedením do života se snad podaří dosáhnout toho, že nám všem tady u nás doma bude ještě příjemnější a že se zde budeme cítit dobře.

Do nového volebního období přecházejí dva projekty, které by měly být dokončeny na podzim letošního roku. Především jde o revitalizaci všech tří vodních nádrží v zastavěné části obce a o obnovu alejí, stromořadí a sadu v jejím extravilánu. V současné době probíhá výběrové řízení na dodavatele stavby Přístavba a nadstavba ZŠ Ledčice, na niž jsme získali dotaci ve výši 27,2 mil. Kč. Dokončena by měla být v srpnu 2019. Legislativně jsme připravili rekonstrukci a stavbu sběrného dvora a podali žádost o dotaci. Taktéž legislativně připravenými stavbami jsou Komunitní dům pro seniory v č. p. 16 a zasíťování stavebních pozemků na Ladech. Dokončen byl také projekt chodníku a komunikace na návsi u bytovek. Dále pokračují práce na projektu nazvaném Revitalizace zeleně v zastavěné části obce a zpracovává se studie dopravního řešení návsi. Samozřejmě spousta práce nás ještě čeká na budoucím sportovním areálu. V současnosti zde probíhají dokončovací práce: na bytě pro správce, schodech s tribunami před budovou sociálního zázemí a další...

Za zmínku také stojí, že se konečně po několika letech podařilo přimět ČEZ Distribuci a. s., aby dokončila rekonstrukci vedení ve zbývajících částech obce: Za kostelem, v Dolánkách a na Cikánce.

Otevřením kulturního centra U Cinků zaznamenal rozvoj také společenský a kulturní život u nás. Myslím si, že bez tohoto objektu si dnes nedokážeme spoustu akcí ani představit.

Těší mě, že si tento projekt, některými místními kdysi tak kritizován, našel cestu k našim spoluobčanům. Je stále oblíbenější a kladně jej hodnotí především ti, pro něž byl vybudován. Tedy nejen obyvatelé z okolních obcí, kteří nám jej od počátku jeho otevření zdravě záviděli.

Domnívám se, že Ledčice se stávají příjemnějším, vzkvétajícím a krásnějším místem Podřipska, s bohatým kulturním a společenským životem. Právem si můžeme říct, že nejsou pouhopouhou „noclehárnou“ anebo obcí „na dožítí“, jak mi před dvaceti lety prorokoval jeden z funkcionářů na tehdejší Okresním úřadu v Mělníku. Jsem ráda, že se mýlil.

Za velice důležité pokládám, že zastupitelstvo obce zajistilo takovou kontinuitu rozvoje naší vesnice, aby každé volební období nedocházelo ke změně priorit. To je dobrý základ i pro další práci na budoucích projektech. Kandidáty do komunálních voleb, které se uskuteční 5. a 6. října, jsou opět lidé, kteří splňují nároky na to, aby aktivně zastupovali vás, občany-voliče. Důkazem budiž jejich profesní profily a předchozí viditelný aktivní podíl na společenském životě naší vesnice. Nezbyvá než věřit, že všichni, kdo v Ledčicích žijí, a jimž nejsou věci veřejné lhostejné, opět přijdou k volebním urnám a svým hlasem dají najevo, že rozvoj našeho společného domova se ubírá správným směrem.

Touto cestou upřímně děkuji všem zastupitelům, s nimiž jsem měla možnost pracovat, všem spolupracovníkům na obecním úřadu, zaměstnancům obce i příspěvkové organizace. Poděkování rovněž adresuji všem členům spolků, ať registrovaným či neregistrovaným, a také vám, mým spoluobčanům, kteří jste zapojením se do práce pomáhali vytvářet hodnoty a podporovat bohatý kulturní a společenský život našich Ledčic.

DĚKUJI!

Jiřina Michovská

Malá ledčická

kronika

Blahopřejeme

Ve třetím čtvrtletí letošního roku narozeniny oslavili:

50 let Dneboská Kamila, 55 let Kondek Josef, 55 let Klatovská Eva, 60 let Kaňková Bohumila, 65 let Vysoká Miluše, 65 let Černý Milan, 70 let Plicková Ivanka, 70 let Jarůšek Rostislav, 82 let Justová Marta, 83 let Tydlitátová Hana, 85 let Šimralová Marie, 85 let Justa Václav, 91 let Černá Olga.

Všem oslavencům do dalších let přejeme hodně zdraví, klidu a pohody!

Zlatá svatba

V létě letošního roku oslavili zlatou svatbu manželé Jana a Václav Jansovi.

Gratulujeme ke krásnému manželskému jubileu!

Program kulturních akcí

Dne 3. listopadu 2018 si připomeneme v Ledčicích 100. výročí vzniku Československé republiky

Kostel svatého Václava:

- 11 hodin - Úvodní slovo roudnický vikář Mgr. Martin Brousil
- Koncert Pavlína Senič, Radky a Petra Zdvihalových
- 12 hodin - Slavnostní zvonění na kostelní zvony Mělnickými zvoníky

U Cinků:

- 12 hodin - výstava fotografií „100 let v Ledčicích“, ukázka vojenských stejnokrojů a zbraní
- prohlídka dobových předmětů v ledčickém vesnickém muzeu

Před budovou čp. 15 - ukázka vojenské techniky včetně občerstvení z polní kuchyně

Budova Obecního úřadu Ledčice:

- 14 hodin - průvod obcí s dechovou hudbou k pomníku 1. světové války
- pietní akt (hymna, projevy, položení květin)
- vysazení Památné lípy

Ledčická stodola:

- 15 - 18 hodin - dechová hudba Vávrovanka
- 19 - 24 hodin - taneční zábava, hraje Dvořákova veranda

Poděkování

- manželům Kaštilovým za nábytek do Ledčické stodoly
- panu Huškovi za zajištění zmrzlin na Svatováclavský běh
- paní Haně Švecové za obraz do muzea
- paní Miluši Doškové za předměty do muzea
- všem ledčickým občanům, kteří svými příspěvky obohatili knižní fond knihovny

Aktualitky

Zápis ze zasedání Zastupitelstva obce Ledčice konaného dne 12. 7. 2018

Zastupitelstvo obce Ledčice schvaluje následující program veřejného zasedání:

1. Zahájení
2. Určení zapisovatele, ověřovatelů zápisu a kontrola zápisu
3. Program
4. Návrh na zpracování projektové dokumentace - Revitalizace zeleně v intravilánu obce
5. Rozpočtové opatření č. 3
6. Dopravní řešení návsi - studie
7. Různé:
  - a) Návrh na prodej majetku
  - b) Smlouva o budoucí smlouvě o zřízení věcného břemene – přípojka k NN p. č. 3092
  - c) Dostavba a přístavba ZŠ Ledčice-Prováděcí projektová dokumentace – marketingový průzkum
  - d) Dotace Vesnice roku 2018
8. Diskuze
9. Závěr

Bod 4) Návrh na zpracování projektové dokumentace - Revitalizace zeleně v intravilánu obce

Zastupitelstvo obce Ledčice rozhodlo o předložení dalších dvou nabídek na vypracování projektu k revitalizaci zeleně v intravilánu obce.

Usnesení č. 115 bylo schváleno.

Bod 5) Rozpočtové opatření č. 3

Zastupitelstvo obce schvaluje Rozpočtové opatření č. 3.

Usnesení č. 116 bylo schváleno.

Bod 6) Dopravní řešení návsi - studie

Zastupitelstvo obce Ledčice bere na vědomí studii o dopravním řešení návsi.

Usnesení č. 117 bylo schváleno.

7) Různé:

a) Návrh na prodej majetku

Předsedající seznámila se žádostmi o prodej pozemků ve vlastnictví obce Ledčice.

1) V katastrálním území Ledčice pozemek st. 301/2 o výměře: 18 m², druh pozemku: zastavěná plocha a nádvoří a část pozemku parcelní číslo 18/1, druh pozemku: ostatní plocha – manipulační plocha

Zastupitelstvo obce Ledčice souhlasí s prodejem pozemku, vypracováním GP, a po té vyvěšením záměru.

Usnesení č. 118 bylo schváleno.

2) V katastrálním území Ledčice část pozemku parcelní číslo 392/1, druh pozemku: ostatní plocha – ostatní komunikace a pravděpodobně i část pozemku par. č. 1597/1. Jedná se o srovnání hranice plotu.

Zastupitelstvo obce Ledčice souhlasí s prodejem pozemku, vypracováním GP, a po té vyvěšením záměru.

Usnesení č. 119 bylo schváleno.

3) V katastrálním území Ledčice část pozemku parcelní číslo 1547/2, druh pozemku: ostatní plocha – ostatní komunikace.

Zastupitelstvo obce Ledčice schvaluje ohlášení stavby, vypracování GP, a až po té vyvěšení záměru a prodej pozemku.

Usnesení č. 120 bylo schváleno.

b) Smlouva o budoucí smlouvě o zřízení věcného břemene – přípojka k NN p. č. 3092

Zastupitelstvo obce Ledčice souhlasí s uzavřením Smlouvy o budoucí smlouvě o zřízení věcného břemene a dohodu o umístění stavby.

Číslo stavby: IV-12-6022205

Název stavby: Ledčice k NN, p. č. 3092

Usnesení č. 121 bylo schváleno.

c) Přístavba a nadstavba MŠ a ZŠ Ledčice - Prováděcí projektová dokumentace – marketingový průzkum

Zastupitelstvo obce Ledčice souhlasí s marketingovým průzkumem prováděcí projektové dokumentace: Přístavba a nadstavba MŠ a ZŠ Ledčice a s nejnižší nabídkou společnosti RILA, s.r.o. ve výši Kč 611 655,- včetně DPH.

Usnesení č. 122 bylo schváleno.

d) Dotace Vesnice roku 2018

Zastupitelstvo obce Ledčice schvaluje dva projekty na vyčerpání dotačních prostředků z Vesnice roku a to: 25 000,- Kč na zeleň a 45 000,- Kč na vybudování schodiště a tribuny na fotbalovém hřišti a dále rozhodlo o proplacení věcných darů v hodnotě 5 000 Kč každému spolku, a to registrovanému i neregistrovanému působící na území obce Ledčice.

Usnesení č. 123 bylo schváleno.

8) Diskuze

- Oslavy 100. výročí Československé republiky 3. 11. 2018

- program: koncert v kostele, vojáci, výstava u Cinků, průvod k pomníku, Ledčická stodola – dechová hudba, večer zábava

- HistoryPark Ledčice - stížnost na ježdění čtyřkolek vysokou rychlostí na cestě podél jejich nemovitostí

- z Cikánky zajistit podélné značení komunikace

- Poděkování za účast na brigádě, která byla zaměřena na úklid před příjezdem hodnotící komise a samozřejmě, všem kteří pomohli s přípravou a zúčastnili se přivítání komise.

Zápis ze zasedání Zastupitelstva obce Ledčice konaného dne 23. 8. 2018

Zastupitelstvo obce Ledčice schvaluje následující program veřejného zasedání:

1. Zahájení
2. Určení zapisovatele, ověřovatelů zápisu a kontrola zápisu
3. Program
4. Dodatek smlouvy č. 1 - Rybníční soustava Ledčice
5. Smlouvy o smlouvě budoucí o zřízení věcného břemene služebnosti:
  - a) smlouva o právu provést stavbu č. IV-12-6022369/2 (čp. 244)
  - b) smlouva č. IP-12-6013777/1 (čp. 12)
6. Rozpočtové opatření č. 4
7. Různé: a) Plynovodní přípojka k sociálnímu zázemí pro sportoviště –
Marketinkový průzkum.
b) ČEZ distribuce - stavba: Ledčice – obnova NN - vyjádření
8. Diskuze
9. Závěr

Bod 4) Dodatek č. 1 Smlouvy o dílo - Rybníční soustava Ledčice

Zastupitelstvo obce Ledčice schvaluje Dodatek č. 1 Smlouvy o dílo ze dne 28. 7. 2017, s firmou EMH – stavební s. r. o., Na Rokytce 1032/24, 180 00 Praha 8 - Libeň .

Usnesení č. 127 bylo schváleno.

Bod 5) Smlouva o uzavření budoucí smlouvy o zřízení věcného břemene - služebnosti a smlouvu o právu provést stavbu

a) Zastupitelstvo obce schvaluje Smlouvu č. IV-12-6022369/2 pro č. p. 244, přípojka NN pozemek par. č. 1547/2.

Usnesení č. 128 bylo schváleno.

b) Zastupitelstvo obce schvaluje Smlouvu č. IP-12-6013777/1 pro č. p. 12, přípojka NN pozemek par. č. 1549/1 a 1081.

Usnesení č. 129 bylo schváleno.

Bod 6) a) Rozpočtové opatření č. 4

Zastupitelstvo obce schvaluje Rozpočtové opatření č. 4

Usnesení č. 130 bylo schváleno.

7) Různé:

a) Plynovodní přípojka k sociálnímu zázemí pro sportoviště

Zastupitelstvo obce schvaluje nejnižší cenovou nabídku a to 385 796,- Kč včetně DPH od firmy Truhlařík s. r. o. Kojetice na zhotovení plynovodní přípojky k sociálnímu zázemí pro sportoviště.

Usnesení č. 131 bylo schváleno.

b) ČEZ distribuce - stavba: Ledčice – obnova NN - vyjádření

Zastupitelstvo obce Ledčice souhlasí s předloženým projektem na rekonstrukci elektrického rozvodu od ČEZ Distribuce za předpokladu, že projekt bude obsahovat i část obce za dálnicí a komunikací II/608.

Usnesení č. 132 bylo schváleno.

8) Diskuze

- Oslavy 100. výročí Československé republiky

- Informace k provedené kontrole na soc. zázemí

- Odpady - informace o vážení popelnic od 1. 1. 2019
- ZŠ - informace k plánované rekonstrukci
- dotaz na zalévání nového fotbalového hřiště

Zápis ze zasedání Zastupitelstva obce Ledčice konaného dne 19. 9. 2018

Zastupitelstvo obce Ledčice schvaluje následující program veřejného zasedání:

1. Zahájení
2. Určení zapisovatele, ověřovatelů zápisu a kontrola zápisu
3. Program
4. Výběrové řízení na dodavatele stavby: Přístavba a nadstavba ZŠ a MŠ Ledčice
5. Rozpočtové opatření č. 5
6. Různé: a) Smlouva o právu provést stavbu
b) Ukončení smlouvy na TDI - Rybníční soustava Ledčice a uzavření nové smlouvy na TDI – Rybníční soustava Ledčice
c) Protokol o provedené kontrole projektu: Sociální zázemí pro sportoviště.
d) Vyhodnocení možnosti na čerpání dotace k projektu: Revitalizace rybníku „Pod uličkou“ - předložená studie od společnosti AXION, s. r. o.
7. Diskuze
8. Závěr

Bod 4) Výběrová řízení na stavbu: Přístavba a nadstavba MŠ a ZŠ Ledčice

a) Dodavatel stavby

Zastupitelstvo obce Ledčice schvaluje výběrové řízení na dodavatele stavby na akci: Přístavba a nadstavba ZŠ a MŠ Ledčice. Výběrové řízení zajišťuje Mgr. Petr Janda.

Usnesení č. 136 bylo schváleno.

b) TDI

Zastupitelstvo obce Ledčice schvaluje výběrové řízení na TDI stavby na akci: Přístavba a nadstavba ZŠ a MŠ Ledčice.

Usnesení č. 137 bylo schváleno.

c) BOZP

Zastupitelstvo obce Ledčice schvaluje výběrové řízení na koordinátora BOZP na akci: Přístavba a nadstavba ZŠ a MŠ Ledčice.

Usnesení č. 138 bylo schváleno.

Bod 5) Rozpočtové opatření č. 5

Zastupitelstvo obce Ledčice schvaluje Rozpočtové opatření č. 5.

Usnesení č. 139 bylo schváleno.

Bod 6) Různé:

a) Smlouva o právu provést stavbu

Zastupitelstvo obce Ledčice schvaluje návrh smlouvy o právu provést stavbu č. IE-12-6008573/PPS/01 pro nemovitost čp. 16 na pozemku st. 40/3 v k. ú. Ledčice.

Usnesení č. 140 bylo schváleno.

b) Ukončení smlouvy na TDI - Rybníční soustava Ledčice a uzavření nové smlouvy.

Zastupitelstvo obce Ledčice bere na vědomí ukončení smlouvy na TDI firmou Rila s. r. o.– Rybníční soustava Ledčice a schvaluje uzavření nové smlouvy s Ing. Počíkem.

Usnesení č. 141 bylo schváleno.

c) Protokol o provedené kontrole projektu: Sociální zázemí pro sportoviště.

Zastupitelstvo obce Ledčice schválilo protokol o provedené kontrole na dokončené stavbě: Sociální zázemí pro sportoviště.

Usnesení č. 142 bylo schváleno.

d) Vyhodnocení možnosti na čerpání dotace k projektu: Revitalizace rybníku „Pod uličkou“ – předložená studie od společnosti AXION, s. r. o.

Zastupitelstvo obce Ledčice schvaluje zpracování projektové dokumentace k revitalizaci rybníku „Pod uličkou“.

Usnesení č. 143 bylo schváleno.

Bod 7) Diskuze:

- Oslavy 100. výročí Československé republiky - večerní hudba – navrženo oslovit Dvořákovu verandu
- Šatalíková Zdeňka - havarijní stav pronajaté budovy: Vyjádření - situaci lze řešit:
  - a) pronajímatel zajistí opravu na vlastní náklady
  - b) ukončení nájemní smlouvy a obec opraví na vlastní náklady budovu jako celek

Výsledky krajského kola soutěže Vesnice roku Středočeského kraje 2018

V Galerii Středočeského kraje v Kutné Hoře byly ve čtvrtek 14. června 2018 slavnostně vyhlášeny výsledky středočeského kola 24. ročníku soutěže Vesnice roku 2018. **Zlatou stuhu pro vítěze krajského kola převzali zástupci obce Cítov (okres Mělník).**

Obec Cítov, se zúčastnila soutěže Vesnice roku letos popáté. V roce 2016 získala Bílou stuhu za činnost mládeže a v roce 2017 Modrou stuhu za společenský život.

Vítěz krajského kola postupuje do celostátního kola soutěže, jehož hodnocení proběhne první zářijový týden a vyhlášení výsledků se uskuteční dne 15. 9. 2018 na Jarmarku venkova v Luhačovicích.

Do soutěže se dle jejích podmínek mohou přihlásit obce, města i městyse vesnického charakteru, které mají maximálně 7500 obyvatel a mají zpracovaný vlastní strategický dokument zabývající se rozvojem obce nebo programem obnovy vesnice. Středočeský kraj je krajem s nejvyšším počtem obcí. Do krajského kola soutěže se v letošním roce přihlásilo sice pouze 13 obcí, ale kvalita prezentací všech zúčastněných obcí byla obrovská a celkové dojmy hodnotící komise ze všech návštěv byly velmi pozitivní. Právě z důvodu nízkého počtu přihlášených obcí mohly být v souladu s Podmínkami soutěže uděleny pouze čtyři stuhu. Komise se po důsledném posouzení všech hodnotících kritérií rozhodla neudělit Zelenou stuhu (za péči o zeleň a životní prostředí). Krajská hodnotitelská komise pečlivě posuzovala všechny uchazeče o titul Vesnice Středočeského kraje roku 2018 a měla opravdu nesnadný úkol. Musela nejen vybrat vítěze, ale také rozdělit další stuhu a diplomy.

Držitelé dalších stuh:

- obec Drahouš (okres Rakovník) – Modrá stuhu za společenský život
- obec Pravonín (okres Benešov) – Bílá stuhu za činnost mládeže
- obec Svrkyně (okres Praha-západ) – Oranžová stuhu za spolupráci se zemědělským subjektem

Dalšími oceněnými obcemi ve středočeském kole 24. ročníku soutěže Vesnice roku 2018 jsou:

- obec Třebotov (okres Praha západ) – Diplom za vzorné vedení kroniky a Diplom za spolupráci se zemědělským subjektem na zadržování vody v krajině a zvyšování biodiverzity
- obec Jinočany (okres Praha - západ) – Diplom za moderní knihovnické a informační služby a Diplom za všestranný rozvoj obce
- **obec Ledčice (okres Mělník) – Fulínova cena za kvalitní květinovou výzdobu v obci a Diplom za podporu spolkového života**
- obec Kmetiněves (okres Kladno) – Diplom za revitalizaci veřejného prostranství pro volnočasové aktivity
- obec Káraný (okres Praha - východ) – Diplom za udržování sokolských tradic
- městyse Louňovice pod Blaníkem (okres Benešov) – Diplom za podporu alternativních metod vzdělávání
- obec Kamberk (okres Benešov) – Diplom za netradiční formy volnočasových aktivit
- obec Libovice (okres Kladno) – Diplom za harmonické začlenění „JEDLÉHO PARKU“ do okolní krajiny a Diplom za rozvíjení lidových tradic
- obec Břežany (okres Rakovník) – Diplom za zachování historické paměti za pomoci nejmodernějších technologií
- **Cena naděje pro živý venkov – obec Ledčice (okres Mělník)**
- Koláčová cena – obec Drahouš (okres Rakovník)

Zlatou cihlou se v dobrovolné části soutěže oceňují příkladné stavby, realizované v duchu Programu obnovy venkova. Cílem vyhodnocení Zlaté cihly je získání evidence a přehledu o těchto stavbách, jejich ocenění a zveřejnění v každoročně vydávané propagační publikaci Stavby venkova. Krajská hodnotící komise se shodla v názoru, že Zlatou cihlu udělí obci Břežany (okres Rakovník) za stavbu „Špýchar – muzeum obce“.

Soutěž Vesnice roku se poprvé uskutečnila v roce 1995. Jejím vyhláшателеm jsou Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo zemědělství, Spolek pro obnovu venkova ČR a Svaz měst a obcí ČR. Spoluvyhlašovatelé jsou Kancelář prezidenta republiky, Ministerstvo kultury, Ministerstvo životního prostředí, Svaz knihovníků a informačních pracovníků, Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, Folklorní sdružení ČR, Sdružení místních samospráv ČR a jednotlivé kraje. V loňském roce se celostátním vítězem stala i obec Heřmanov, reprezentující kraj Vysočina.

zdroj <https://www.kr-stredocesky.cz>

Kulturní střípky

Příměstský tábor

Obec Ledčice poskytla skvělé místo pro dva turnusy dalšího ročníku svého příměstského tábora. Při různorodých sportovních, turistických i kreativních aktivitách byly využity nové prostory Sociálního zázemí pro sportoviště Na Skalce, kulturního a společenského centra U Cinků, dětského dobrodružného hřiště i místní Naučné stezky praotce Čecha. Pro děti byl připraven pestrý program, při němž v etapových hrách plnily zajímavé úkoly, luštily rébusy, poznávaly vesnici a její lidové zvyky a tradice, navštívily zámek Veltrusy s přílehlou oborou, svezly se na koních v jízdárně ve Starých Ouholicích, vydaly se na horu Říp, hrály různé typy soutěží a pohybových her a dokonce si vlastnoručně upekly v historické peci chleba. Zkušení lektori se s „táborníky“ setkávali v keramickém kroužku a kroužku kreslení. Velkým překvapením pro všechny účastníky tábora bylo veselé vystoupení kouzelníka.

O děti bylo postaráno po všech stránkách, velmi si chválily i dovážené obědy. Na závěr tábora si na památku domů odnesly diplom s ledčickými motivy. Zaznamenané ohlasy rodičů byly velmi pozitivní. Možná i z toho důvodu, že nabízená péče o jejich děti se uskutečňovala v době, kdy se jim nemohli z pracovních důvodů věnovat. Proto se obec rozhodla realizovat tábor také v příštím roce. Budou-li dopředu známy požadavky rodičů i dětí, pořadatelé se pokusí vyjít vstříc pokud možno všem návrhům a potřebám.

První školní den

V pondělí 3. září proběhlo slavnostní přivítání prvňáčků opět v úsměvném a přátelském duchu. Paní učitelky tentokrát děti zavedly do kouzelného mořského světa, kde nechyběla krásná vodní panna, vodník, mořský koník, veliký krab, škeblička, fantazijní ryby, korály ani obrovské vlny. Všem dětem se podařilo chytit velkou zlatou rybku a pošeptat jí tajné přání. Však jim také maminky, tatínkové, babičky, dědové a další přítomní náležitě fandili. Paní starostka statečně úsilí začínajících školáků odměnila velkou kreslenou mapou naší vlasti, která by jim měla připomínat, že svoji školní docházku nastartovali v jubilejním stém roce vzniku Československa. Věříme, že se všem žáčkům od „kašičky“ po páťáky nejen v tomto školním roce bude dařit a přejeme jim mnoho školních i osobních úspěchů, hodně radosti, skvělých kamarádů, zajímavých poznatků a nezapomenutelných dojmů.

Jubilejní desátý Svatováclavský pochod po Naučné stezce praotce Čecha

přinesl spoustu zábavy dětem i dospělým. Ostatně, snímky to dokazují.

Pohled do historie

O Ledčicích v revue Přísně tajné! č. 4/2018 Kámen z Řípu pro Národní divadlo

„Když zvednu hlavu od psaní, vidím oknem přímo před sebou Říp. Jako velký modrý zvon klene se nad Labem, které se tu stáčí širokým obloukem k Roudnici. Svou souměrností klidný, majestátní, je nad obzor ještě vyvýšen kopcovitým předhůřím Hostěrazu.“

Když ze srdce Miloše V. Kratochvíla tyto věty vytryskly, musel sedět téměř na stejném místě jako já teď v mé pracovně. V podstatě bych obrázek, který mám denně na očích, vykreslila stejně. Jediný rozdíl mezi mnou a jím je ten, že když nádhernou knížku Čechy krásné, Čechy mé psal, měl možná v ruce tužku či pero, nebo snad ťukal do psacího stroje, co já vím, zatímco já sedím u počítače. A když jen kousek popojeďu s židlí, naskytne se mi stejný obrázek.

Ctiněves, Mnetěš, Krabčice, Vražkov, Černouček. vesničky roztroušené po mozolnaté dlani žirňáckého kraje.

Černouček. Zkuste si to říct. Pohrajte si s tím slůvkem. Je jako houpačka. Černouček, Černouček. Cítíte, jak se pohupuje na jazyku? Ne vždy se starobylá vesnice, která je jednou z nejstarších na Podřipsku, takhle jmenovala. V kronikách z 12. a 13. století se o ní píše jako u Černuci. Jelikož se stejnojmenná obec doposud nachází asi deset kilometrů jihozápadně, bylo třeba obě vsi odlišit. Poněvadž vesnička na Roudnicku byla menší, dostalo se jí zdvořilého jména Černučec. Prostě malý Černuc. Jak staletí plynula dějinami, název se měnil. Z Černučce v roce 1454 na Černúček v roce 1577, Černoušek léta Páně 1617 či Černausseck v polovině 19. století.

Kousek od něj se majestátně rozkročil Říp. Ani se nedivím, že Kosmas bájný příchod praotce Čecha a jeho družiny zasadil právě sem. Dorazíte-li na jeho vrch a rozhlednete-li se po kraji, pak si s básníkem musíte říci: „*Mamínko má, jak je to krásné u nás doma.*“

Začtete-li se do Palackého Dějin národu českého, možná vás také napadne poněkud kacířská otázka. Nebyl náš bájný předek také schopným manažerem či dokonce mazaným podnikatelem nebo možná i moudrým vojevůdcem? Ostatně posuďte sami. „*Příroda sama, ukončivši a způsobivši Čechy co zvláštní celek, předustanovila tím hlavní ráz historie české. Neb ačkoli my toho jistiti nechceme, že by národové vůbec tělesnou a mravní povahu svou brali ze způsobu, polohy a povětrnosti zemí těch, ve kterýchžto přebývají: předce také zapíratí nemůžeme, ano na jevě jest, že příležitosti... jež země každá z přirození svého naskytuje, mocně působí v rozvíjení se a ve směru života národního... Národ ve válkách podnikavý mohl odsud, co s přirozené hradby, všechny sousedy sobě podmaniti a jim panovati, Čechy mohly se mu státi jádrem nedostupným státu na sever, na východ a západ široko daleko rozlehlého. Méně příznivé byly okolnosti národu pokojnému, domácnému, promyslnému. Tento zajisté, ouzce obmezen jsa hranicemi přirozenými, nikdy na počet a sílu znamenitě zvětšiti nemohl, pokud se mu nedostávalo pomoci té, kterouž jedině umy věkův osvícených poskytovatí mohou...*

Naproti tomu ale příroda s ničím se tu neoštidala, čehokoli k vychování lidstva na duchu i na těle zdravého, čilého a rázného potřeby bylo, ano, příroda, složivši do lůna této vlasti hojné a vzácné poklady kopanin a vod léčivých, a odepřívši jí soli, této přední potřeby vezdejšího života, zdá se, jako by tím Čechy sama ku promyslné přičinlivosti a k obchodu se sousedy byla pobízeti chtěla.“

Ozvěna událostí, které už dávno propadly rostem času, tu zní pořád. A nejen v Černoučku. Zdejší archeologické nálezy pocházejí z pozdní doby kamenné. Tedy zhruba z období kolem roku 3000 před našim letopočtem. První historicky dochované zprávy o Černoučku se datují do let 1100 až 1107, kdy ho šlechtic Nemoj daroval Vyšehradské kapitule. Později se obec stala součástí biskupského a nakonec arcibiskupského statku Roudnice nad Labem, s nímž se po husitských válkách stala světským majetkem.

V 16. století Černouček získávají Ctínští ze Ctíněvsí, jejichž nevelké panství později přechází k velkostatku Horní Beřkovice, aby se zanedlouho opět navrátil do rožmberské a posléze lobkovické Roudnice.

Turisté jedoucí na Říp malou, více než 900 let starou vesničku zpravidla míjejí bez povšimnutí. Jaká škoda. Ve zdejší škole kdysi před škamňami stával J. V. Pleva a zrovínka tady sepisoval Malého Bobeše, tu nádhernou dětskou knížku. Nad návsí se na bývalém hřbitově tyčí pozdně barokní kostel svatého Bartoloměje, postavený na místě románského svatostánku z roku 1311, jenž byl z neznámých důvodů zbořen. Kostel v letech 1769-1774 budoval stavitel Antonín Schmied z Menšího Města pražského s políry Matějem Čičovským z Kostomlat pod Řípem a Jiřím Rechzieglem z Horních Beřkovic. Spolu se špitální kaplí svatého Josefa v nedaleké Roudnici je tento chrám poslední kopulovou stavbou Podřipska. Roudnická kopule je dokonce daleko menší. Před branou kostela stojí socha svatého Jana Nepomuckého z 18. století, který vede malého chlapce.

„Říp podal část své hrudi.“

Už po staletí na Podřipsko, do této přírodní kolébky našeho národa, při různých příležitostech táhnou davy lidí. Říp a kraj kolem v sobě mají cosi velebného, majestátního. Zvláště v čase Řipské (někdy se také říká Svatojiřské) poutě, konající se vždy koncem dubna, nejbliže datu svátku drakobijce Jiřího v kalendáři, zdejší vesničky ožívají. Bylo tomu tak i v minulosti.

Ne náhodou se krátce po založení tělovýchovné organizace třiasedmdesát členů pražského Sokola na svůj vůbec první zájezd - 27. dubna 1862 - vydalo právě na zmíněnou pout'. Onoho dne se na Řípu konala velká pěvecká slavnost. Zúčastnil se jí, vedle jiných pěveckých sborů, také pražský Hlahol. Tenkrát se dokonce poprvé představil mimo Prahu. Na tu slávu z ní byly vypraveny zvláštní vlaky pro dva tisíce Pražanů. Veškeré obecnstvo četlo na třicet tisíc živáčků. O rok později, opět o Svatojiřské pouti, se slavnost opakovala. V obou případech se v záznamech účastníků opakují stejná jména, jež jí udávala politický ráz - dr. Brauner, K. V. Zap, český šlechtic hrabě Thurn-Taxis, Václav Kratochvíl...

Podřipsko je úžasnou učebnicí dějepisu i kulturní studnicí. Zvláště pak Roudnice. Místní pěvecký spolek Říp si spolkový prapor objednal od samotného Josefa Mánesa, jenž se roku 1864 účastnil jeho velké slavnosti. Přijel i pražský Hlahol se svým sbormistrem Bedřichem Smetanou. Tehdy před tímto hudebním velikánem zpívala pozdější světově známá operní pěvkyně Klementýna Kalašová, dcera roudnického lékaře. Smetanu oslnila natolik, že jí dojednal vstup do proslulé Pivodovy pražské pěvecké školy.

Jací lidé v tomto kraji žili a ve svých potomcích žijí dál? Roku 1860 o tom článek přinesl Posel z Prahy, vydávaný Fr. Šimáčkem: „*Na Podřipsku jsou vesnice střediskem zájmu veškerého veřejného a národního života, stojíce na výši náhledů a názorů časových a chovající muže národně uvědomělé, povahy vpravdě slovanské, muže obětavé, ctné, novověkého postavení občanského znalé, muže sebe a tím národu sobě vážící - pravé perly národu našeho.*“

Zjevně rovněž muže odbojné. Jednou z nejvýznamnějších událostí, které se zúčastnili i místní, bylo shromáždění, jež se pod širým nebem konalo 10. května 1868 přímo na úpatí posvátné hory. Představovalo největší politickou manifestaci, která, bez ohledu na důsledky, posílila českou protivládní opozici jak u politiků, tak u obyčejných lidí. Ti z ní čerpali víru, že ponižující státní zřízení jednoho dne zhyne.

„*Byly tu stany pro pohoštění hostí a vůkol těch stanů hemžilo se pestré nesčíslné množství, co zatím na temeni Řípu vlál velký červenobílý prapor, vítězně jakoby hlasatel života a síly věkovité národa českého. Vjíždějící do Černoučku, spatřili jsme na pobočné cestě vlevo od nás vkusnou slavnostní bránu z bujné zeleně. Měl tamtudy odpoledne jet průvod vezoucí základní kámen ze Řípu do Prahy,*“ popisoval tehdejší událost zpravodaj Národních listů. Na manifestaci totiž navázal slavnostní odvoz základního kamene pro budoucí Národní divadlo. Než se vůz s ním dal do pohybu, Karel Sabina pravil: „*Říp podal část své hrudi, aby na ní spočívala budova uměním, vzdělaností národu českému vůbec zasvěcená.*“

A pak vůz, který táhlo šest běloušů, vyrazil ku Praze. Všude jej vítaly nadšené davy. Ve Ctiněvsi, Černoučku, Ledčicích... Než na něj kladivem poklepaly takové veličiny jako František Palacký či Jan Evangelista Purkyně, dr. Karel Sladkovský - hlavní řečník slavnostního aktu - se ve svém projevu vrátil i k Řípu: „*Posvátný Říp, z jehož velebného temene praotec náš Čech poprvé rozhlížel se po čarovábných nivách krásné této země a jménem celého národa svého pro všechno své potomstvo uvázal se v držení její, vrch ten ukládá zde mocný odděl těla svého, aby základy národní budovy této hlásaly opět světu veškerému, že od praotce svého národ podnes je v dědičném držení této vlasti své a že tisíciletého práva svého k ní hájiti bude do posledního dechu života svého.*“

Sen se naplňuje

Národní divadlo je zhmotněním nezlomného úsilí českého národa po dosažení národní svébytnosti a samostatnosti. Na jeho budování se sbírkami podílely široké vrstvy všeho lidu. Slavnostní položení základního kamene 16. května 1868 se stalo doslova všenárodní politickou manifestací.

Vyznání naivního básníka, mj. dobrušského soustružníka, řezbáře, pasíře a malíře Aloise Beera dokládá, jak obrovský význam Národní divadlo mělo pro smýšlení obyčejných českých lidí.

„*Když jsem návštěvou v Praze meškal, sbírali na všeliký způsob na stavbu divadla, jehož národ český stavěl. Ač jsem v Dobrušce jeden zlatý naň dal, přece jsem ještě v Praze i v nepatrnostech (v koupi písni atd.) přispíval. Jda odpůldne z Řetězového mostu a viděl, jak nakládají cihly na kolečka a tyto pak vozej na vysoké lešení. Právě chtěl jeden brímě vztí, a tu jsem k němu stoupil, žádaje jej ..., aby mne nechal kolečko s cihlami vésti, on však odporoval, neb viděl, že slabý jsem ... ale já proti jeho vůli chopil se kolečka ... a jej pozvedna, byla to tíha, jakou jsem někdy o dvě třetiny zvedával menší. Bylo to předsevzetí národního vědomí, za které jsem mohl se zmrzačiti! ... sotva jsem několik kroků jel, počaly mi oči vystupovati a žíly se natahovaly, zdálo se mi, že praskají ... tak jsem jel dále přemáhaje se ... já cihly dovezl až na vrch lešení, a na zdar, s Bohem sestoupil...*“

Ozvěna, nesoucí se od oněch slavných dnů do současnosti, je pořád aktuální. Památného 10. května 1868 byla na úpatí Řípu přijata rezoluce, odmítající, aby kdokoliv „rozhodoval o nás bez nás“. Současně byla důrazným a hlasitým protestem proti zvyšování daní, lid se jejím prostřednictvím domáhal rozpuštění nespravedlivě „sestaveného zemského sněmu“.

Dále se v ní uvádělo, že obyvatelstvo žádá, aby na základě všeobecného hlasování byly vypsány volby do nového zemského sněmu a ten následně vypracoval „ústavu království Českého“. Tím měla být naší vlasti zaručena stejná samostatnost a svoboda, jaké se těšilo Uhersko.

Několikatisícové shromáždění tehdy spustilo lavinu. Neuplynul snad týden, aby se na jiném, obvykle historicky památném místě nekonalo podobné, hlásící se k řípské rezoluci či vyhláshující protesty podobného ražení. Mladý historik Jaroslav Goll tenkrát navrhl, aby se shromáždění nazývala tábory lidu, nikoliv meetingy. Vzhledem k tomu, že většina zmíněných akcí nebyla úředně povolena a navzdory tomu se konala, stávala se pro tehdejší zákonodárce hrozbou.

Ve Vídni, samozřejmě, o situaci v českých zemích věděli. Bylo tedy jasné, že po rakousko-uherském vyrovnání dříve či později musí dojít k určitému narovnání s Čechy. Bouřlivé atmosféře roku 1868 předcházelo rovněž zrození myšlenky na vybudování důstojného kamenného divadla. Vykřesla na podzim 1844 na poradách vlastenců v Praze. Naplnění tohoto snu vyvolalo žádost o „privilej na vystavění, zařízení, vydržování a řízení“ samostatného českého divadla. Stavovskému výboru českého sněmu ji 29. ledna 1845 předložil František Palacký. Privilej byla udělena už v dubnu téhož roku. Uplynulo však dlouhých šest let, než v dubnu 1851 mezitím ustavený Sbor pro zřízení českého národního divadla v Praze vydal první veřejné provolání k zahájení sbírek. O rok později byl z výnosu prvních sbírek zakoupen pozemek bývalé solnice o rozloze necelých 28 arů. Předurčil divadlu překrásné místo na vltavském břehu proti Hradčanům, současně však autorům budovy v důsledku stísněnosti a lichoběžníkového tvaru zamotal hlavy. S tímto oriškem si museli poradit.

„Pro vlast není ani život obětí.“

Psal se 5. duben 1868. Toho dne byl z Řípu vyloven velký balvan o váze asi dvaceti tun. Ten se pak valil po svahu hory a cestou se roztříštil na menší kusy. Největší, vážící 4 až 5 tun, byl dopraven na cestu k Rovnému. (Jeden z úlomků se nachází například na evangelickém hřbitově v Krabčicích, další na ledčickém, na hrobě rodiny Kratochvílů.) Následně byl pečlivě opracován a opatřen nápisem: *„Ze Řípu Čech svůj domov vzal, na Bílé hoře dokonat, v matici Praze z mrtvých vstal.“*

Bytelný selský vůz k odvozu kamene zapůjčil jistý pan Šebek z Kralup nad Vltavou. Červenobíle natřený valník, ozdobený prapory, táhlo šest běloušů. Na každém z nich seděl člen selské jízdy, některý z významných rolníků Podřipska. Mezi nimi byli také František Srba z čp. 4. a Václav Švehla z čp. 2, oba z Ledčic. Slavnosti se zúčastnilo na třicet tisíc lidí. Průvod byl více než tři kilometry dlouhý. Pěvecký sbor Hlahol z Velvar zpíval písně, které všem upřímně tryskaly ze srdce: *Kde domov můj?, Čechy krásné a Hej, Slované...*

Ve Ctiněvsi průvod projel pod slavnostní bránou, nad níž se skvěl nápis: *„Pro vlast není ani život obětí.“* Další slavobrány stály v Černoučce a v nedalekých Ledčicích. Ledčičtí základní kámen k Národnímu divadlu uvítali nápisem: *„Hvězd mnoho, vlast jediná.“*

Všude bylo plno jásajících a dojatých lidí. Nejinak tomu bylo v Nové Vsi, v Ouholicích a Měřejovicích, kde byl valník s kamenem na voru přeplaven přes Vltavu a odvezen do veltruského hostince, s příznačným názvem U české koruny. Zde průvod přenocoval. Druhého dne pak putující základní kámen podřipský kraj opustil. Rolník Václav Kratochvíl jej poté předal předsedovi divadelního sboru, Ferdinandu Urbánkovi.

Dne 16. května se v Praze, na nádherně vyzdobeném místě na břehu Vltavy, sešly tisíce lidí. Podle vzpomínek pamětníků kupříkladu 15. května do Prahy přijelo 24 zvláštních vlaků a o den později dorazilo dalších 60 tisíc návštěvníků. Mnoho významných osobností poklepalo kladívkem na řípský kámen a požehnálo divadlu i českému národu – Palacký, Smetana, Sladkovský, Jungmann... Jan Neruda o tom napsal: *„Byl velký jeden okamžik zas v dějinách českých.“*

Přispěl i mocnář

V zájmu objektivity je třeba zásluhy přiznat také panovníkovi. Císař František Josef I. výstavbu Národního divadla sledoval od samého počátku. Již v roce 1866 si při návštěvě Prahy prohlédl výstavu soutěžních návrhů na divadelní budovu, která se tehdy konala na Staroměstské radnici. Podle zpráv dobového tisku jej zaujal zejména projekt architekta Josefa Zítka. Při této příležitosti divadlu věnoval 5000 zlatých.

Takřka při každé další cestě do našeho hlavního města si nenechal ujít prohlídku staveniště divadla. Podruhé na něj přispěl v roce 1880. František Ladislav Rieger tehdy mocnáře obdaroval pamětním spisem *Národ sobě o historii a postupu stavby*. Na znamení díků nechal po skončení návštěvy Riegerovi poukázat 1000 zlatých jako příspěvek na stavební fond. Korunní princ Rudolf divadlu věnoval 100 zlatých.

Když divadlo krátce po svém otevření roku 1881 vyhořelo, mezi prvními, kdo hned 12. srpna 1881 přispěli na jeho obnovu, patřili příslušníci panovnického domu. Například císař František Josef I. a císařovna Alžběta přispěli 20 000 zlatými a korunní princ Rudolf s chotí Štěpánkou darovali 5000 zlatých.

František Josef I. význam české otázky pro stabilitu vnitřních poměrů v monarchii nepodceňoval. Rozhodl se tedy podniknout politickou „cestu dobré vůle“ do hlavního města českého království. Formální záminkou posloužilo pozvání města Prahy k položení základního kamene k Národnímu divadlu. Jelikož však šlo o akci se silným národním nábojem, rozhodl se cestu odložit na pozdější dobu. Panovník ji chtěl spojit se slavnostním otevřením třetího mostu přes Vltavu.

Jeden z vůdců německých liberálů, Eduard Herbst, v ministerské radě koncem dubna 1868 marně poukazoval na fakt, že mocnářova cesta související s tak „malichernou příležitostí, jakou je otevření mostu, jehož stavba byla dokonce z mnoha stran označována za pochybenou“, bude příliš nápadná.

Popravdě, o most ve skutečnosti vůbec nešlo. Ten se stal pouhou záminkou. „Mise dobré vůle“ se nakonec z řady důvodů proměnila ve skandál. Když mocnář 21. června 1868 – tedy v den výročí popravy českých pánů z roku 1621 na Staroměstském náměstí – přijel do Prahy, různé spolky uspořádaly výlety mimo Prahu. Na „pozoruhodnější místa“ než byla návštěva císaře. Nejzajímavější zorganizovali studenti. Na Bílou horu! A tak kromě oficiálních osobností Františka Josefa I. vítaly jen osamocené malé hloučky lidí. Daleko závažnější však bylo chladné až odmítavé přijetí těch, s nimiž panovník mluvil. Domlouval Palackému i Riegrovi. Clam-Martinice dokonce varoval, aby „nehnal zemi do revoluce“. Leč postoje Františka Josefa I. a českých politiků se značně rozcházel. Mocnář zdůrazňoval, že jakékoliv případné změny se musejí uskutečnit na základě existující ústavy, kterou však nehodlal porušovat. Teprve po vstupu Čechů do říšské rady by prý bylo možné jednat o některých národních požadavcích. Čeští politici kladli důraz na státoprávní stránku problému spojenou s revizí ústavy. Národnostní otázky v dané chvíli řadili až na druhé místo. Podle nich by se měly řešit až v rámci nového státoprávního uspořádání.

Clam-Martinic později konstatoval: „Mezi principy není smíření. Dejte nám naše východisko, dejte nám naše historické zemské právo – dobře – pak můžeme uvažovat o dalším a uvidíme...“

Vídeňská vláda se v březnu 1868 rozhodla provést zásadní daňové úpravy, jimiž hodlala oživit státní pokladnu. Právě v té době, údajně z podnětu svého předsedy Clam-Martinice, se okresní zastupitelstvo ve Slaném obrátilo se stížností k zemskému výboru a ohradilo se proti tomu, aby si jakýkoliv jiný orgán než český sněm dovolil vypisovat nové daně. Vnímalo to jako nezastupitelné právo plynoucí z ducha ústavy českého království.

Na slánské navázala další zastupitelstva. Stížnosti byly poslány do Prahy i do Vídně. Kromě toho se během dubna několik mladočechů na Mělnicku zúčastnilo přípravných schůzek, jež měly vyústit ve veřejnou manifestaci u Řípu 10. května 1868. Tedy onoho dne, kdy byl z úpatí hory vyzvednut základní kámen pro stavbu Národního divadla.

Schránka s tajemstvím

Rodák z Ledčic na Mělnicku František Srba, jemuž v té době bylo dvacet šest let, po sobě zanechal česky psané svědectví přímého účastníka oněch významných událostí. Jeho rodný statek v čp. 4 byl po „vybydlení“ srovnán se zemí. Stalo se tak v listopadu 1981. Otce a syna Milerovy, kteří rozebírali sloupy u vrat stavení, složené z pískovcových kamenů, čekalo obrovské překvapení. Učinili významný objev. Našli zazděnou, pečlivě zaletovanou schránku ve tvaru válce z pocínovaného plechu, o rozměrech přibližně 30x6 cm.

„S tátou jsme ji vzali domů a opatrně otevřeli. Pak jsme z ní vyndali listy, popsané úhledným písmem. Když jsme se do nich začali a zjistili, kdo je jejich autorem, tatínek se rozhodl předat je potomkům rodiny Srbových a odvezl jim je do Prahy.“ Schránka ukrývala rovněž dobový tisk a text slavnostní řeči Karla Sabiny, přednesené na Svatojiřské pouti na Řípu. Vše neporušeno.

„Zřejmě proto, že ji zjevně musel vyrobit a uzavřít zkušený klempíř,“ podotýká Josef Miler mladší.

Podle sdělení ledčické kronikářky Ivanky Plickové, mj. autorky knihy *Ledčice na Podřipsku v proměnách času*, byl František Srba, narozený roku 1842, velkým vlastencem a písmákem. V čele selské jízdy se například zúčastnil i odvozu základního kamene z Řípu pro Národní divadlo.

Jaký „vzkaz“ moudrý mladík František budoucím generacím zanechal?

„Na památku věnuje František Srba rolník č. 4 z Lečic, kterýž nechal tyto vrata stavět od zedníka Josefa Štorcha č. d. 124 a Josefa Doška č. d. 5 Leta Páně 1868.

... Rodina naše bydlí, jak mě ze starých spisu povědomo, více než 200 let v Lečicích č. d. 4. Předkové naši přiznávali se, co sem se já dočísti mohl, vždy k náboženství evangelickému. Dokavad ještě kostel evangelický se zde nenacházel, odbyvali se služby Boží zde v tomto statku pod kůlnou...

Z toho tehdy může každý seznat, že předkové moji všeliké utiskování za panovníků rakouských po bitvě na Bílé hoře až do času nynějšího přidržovali se vždy zásady svobodomyšlné. Očekávám tehdy i od mých potomků, že i oni se budou přidržovat těch samých zásad a hleděti budou pro vlast, pro národ, i pro svobodu pracovati a se obětovati.“

„V bývalé sýpce takzvané Srbovny, kdysi prý snad tvrze, v době poddanství dokonce osvobozené od roboty, byl zřízena první tajná evangelická modlitebna, v níž se scházeli stoupenci tohoto vyznání z široka daleka až do doby, kdy v Ledčicích bylo založeno evangelické sídlo (1784) a později dobudován kostelík s farou (1791),“ doplňuje vzkaz Františka Srby Ivanka Plicková.

„Bída panuje...“

Manifestace na Řípu z května roku 1868 představovala zákonité vyústění zoufalého postavení českého lidu v zemi. František Srba o tom podává svědectví.

„Bída panuje po veškerých zemích k císařství rakouskému náležejících ta největší, zvláště v zemích koruny české, kdež obyvatelstvo musí ty největší daně platit et sice dle nynějšího rozdělení Rakouska odlesk díla to nynějšího státního ministra p. barona Bensta, bývalého státního ministra Saského, kdež země koruny české patří k jedné polovici říše tak zvané Císlajtanie (Předlitavsko, území Rakouska-Uherska, nacházející se na levé straně řeky Litavy – pozn. jv), platíme my veškerých státních daní 70 procent a druhá polovice říše tak zvaná Translajtanie (Zalitavsko, území Rakouska-Uherska, nacházející se na pravé straně řeky Litavy – pozn. jv) platí 30 procent.

Následkem toho je národ vyssát do posledního krejcaru, tak že je to na denním pořádku, že lidé pro dluhy a pro nezaplacené daně exekuci vojenskou i civilní, zábavami majetku aneb zavíráním do vězení týraní jsou. Stav politický vnitřní i zevnitřní mizerný. Národnost naše zatlačována ve školách i v úřadech. Namáhání vlastencu našich domáháním se našich práv nesmírně a skoro marné.

Školství jest nesmírně obmezené; na vyšších školách vyučování jest skoro výhradně německé; nižších reálek českých máme hrozně málo, vyšší reálku jenom jednu v Praze; cizí profesori, němci, lid zhovadilý, který na nas Čechy jen hanu kydají a pro svoje hlupství a bankrot ve své vlasti vhodného místa udržeti nemohli, jsou na naše vysoké školy, vládou rakouskou, dosazovány. A zde naše české studentstvo germanizuje.

Však bohudík, naše české studentstvo, je již úplně uvědomělé a nenechá se více poněmčiti, nýbrž stojí při každém hnutí národním skoro vždy v čele. Na úřady taktéž jenom němci aneb proněmčili Češi, kteří jsou horší oněch, za úředníky dávány bývají. Naše opoziční redaktori politických novin den co den pro články které se vládě nelíbějí, souzeni k těžkému žaláři na měsíce i na léta a ku ztrátě a kauci až na tisíce zlatých, odsouzení bývají.

... Studentstvo české, pro každé osvědčení svobodomyšlného národního smýšlení houfně do vězení zavíráno a ze škol vypovídáno. Taktož se děje i s obecným lidem, tak že už na pouhé třeba křivé obžalování, člověk odsouzen bývá.

„Kámen ten koňmo do Prahy doprovázel“

Dne 10ho Května 1868 odbýval se (od rolníků Podřipských svolaný) první český meeting aneb politické shromáždění lidu pod širým nebem na patě posvátného Řípu v tu stranu k Rovnému. Asi 3000 lidu sešlo se kde v resoluci císaři podané, se vyslovili, že nebudou platit žádné daně, které není od našeho zemského sněmu na základě historického práva svolaného, povoleny, dále se žádalo ohrazení proti prodeji posledního zbytku našich korunních statku. V Meetingu odbývala se slavnost odvezení základního kamene z posvátného Řípu pro národní divadlo v Praze. Při slavnosti této byl jsem i já členem výboru pro uspořádání jí, jakož sem i kámen ten koňmo do Prahy doprovázel. Lid náš co se týká náboženství, lpí až doposud na katolicismu.

Co se týče kněžstva, je jedno špinavější než druhé. Obojí se snaží aby lid udrželo v pobožnůstkářství a v jeho hlouposti aby ho mohlo ku svému prospěchu používat. Ovšem se jim (lid) vymknul strachu, poněvadž nám vláda dala náboženský zákon tak svobodomyšlný že takový ani v republice Švýcarské snad nemají. To je snad jediný dobrý zákon.

A tak sem vám pověděl naše strasti, jak je může ovšem jen prostý rolník jak já podat.“

Vzkaz písmáka a vlastence, s nímž se život nemazlil, končí přáním, které lze adresovat nejen jeho rodině, ale nám všem: „**Doufám ale, že brzo nastane veliký převrat Evropský, že bude naše království české samostatným, a že se zaskvěje hvězda národa našeho, jako skvěla někdy za panování slavného Jiříka z Poděbrad. Doufám a přeju Vám, potomkové moji, aby se Vám v té naší drahé vlasti české lépe vedlo, nežli nám se vede. Buďte jen svorní, tím budete silní, a pak se domůžete všeho, čehož budete přáteli sobě.**“

jv

Desatero praotce Čecha

Cti svoje předky
Chraň rodnou zemi
Miluj matku přírodu
Nezrad' rodnou víru
Pomáhej rodičům a potřebným lidem
Respektuj starší
Připrav děti a mládež na životní cestu
Uč se od moudrých
Pracuj poctivě
Rozmnožuj svůj rod

Prý je tomu už víc než 1500 let, co podle staré pověsti vystoupil praotec Čech na vrchol „našeho“ Řípu. Když spatřil tu nádheru kolem - onu zemi zaslíbenou, lidu předurčenou, rádem nedotčenou, nikomu nepoddanou a osudem starosvětsky rozmlouvající, rozhodl, že se tu on a jeho rod usadí. Od těch dob je nám všem tato země domovem. A tak nezapomínejme na své kořeny a starejme se o svou vlast, jak nejlépe dovedeme.

Tož to belo v šerém dávnoveku, kedy praotec Čech si protáhel loktě, ubryndel medovíné z posvátnéj čutorké, nakopěl mokasiné, přiřáhel poviján kolem pasé a tož mocným toť hlasom ku nám promluval: „Vy tu kol meňá, poslúchněť, nězevlujúco, chýtro. Něžme tuná na ledasjakém véletě. No my hledajóm přibytě pro naše cěrky a aj uloženíjo našich uondaných hlavijó. Tož pozřítě vůkol! Zde, kraj rozumny, vody tekó, aj stromy stojó, vetry dujó po skalínó strdie sa dá azda aj piť spolem s medovínó. Tuná zvostaňmež. Toť zemja Česká, domov moj!“

V latinsky psané **Kosmově Kronice Čechů** se vypráví o příchodu bezejmenného lidu do dnešních Čech, kde „ (...) tuším kolem hory Řípu mezi dvěma řekami, Ohří a Vltavou, prvá zařídil svá sídla, prvá založil obydlí a radostně na

zemi postavil bůžky (penates), jež sebou na ramenou přinesl. Tehdy stařešina (senior), jehož ostatní jako pána provázeli, mezi jinými takto promluvil k své družině: „Druhové, kteří jste nejednou snášeli se mnou těžké trudy cesty po neschůdných lesích, zastavte se a oběťte svým bůžkům, jejichž zázračnou pomocí jste konečně přišli do této vlasti, kdysi osudem vám předurčené.“

O něco výmluvnější než Kosmova kronika je rýmovaná a již česky psaná **Dalimilova kronika** z roku 1310. Dozvídáme se, že jistý lech (jde tedy zřejmě o funkci, nikoliv jméno, snad to znamená cosi jako vladyka), jménem Čech, uprchl se svými šesti bratry a jejich rody z Charvátska v kraji srbském, poté, co se dopustil „mužobojstva“ – zkrátka poté, co někoho zabil, a bál se odplaty. Každý ať sám posoudí, zda se zde „tak řečený Dalimil“ přiblížil skutečnosti, nebo se spíš nechal inspirovat tím, že z podobného důvodu prchl Mojžíš z Egypta. Když Čech se svým lidem dojde k Řípu, odpočinou si všichni vespolek na jeho úpatí – Čech sám pak vystoupí na vrchol, obhlédne kraj a následně zvěstuje svým bratřím, že došli zaslíbené země „po své vůli, budů nám zde plni stoli.“

*„Leží země v srbském kraji,
Charváty ji nazývají
a v ní kdysi vládl lech,
který nosil jméno Čech.
Neboť dopustil se vraždy,
zbaven domova byl navždy.“*

Jak roky plynuly, jako by si kronikáři vzpomínali na další a další detaily. **Přibík Pulkava** napsal svou kroniku kolem roku 1374 z příkazu Karla IV. a jeho příběh se podobá tomu z Dalimilovy kroniky. I Pulkavův Čech prchá z Charvátska kvůli vraždě, nicméně tentokrát už se usazuje přímo na Řípu i se „svú čeledí“. Především se tu však objevuje zcela nová postava: „*bratr pak Čechův nebo tovariš jménem Lech.*“ Z původního názvu Čechovy funkce kmenového vůdce se tak najednou stává jeho bratr, který navíc pokračuje v cestě a zakládá Polsko.

Nejvíce ze všech však o příchodu praotce Čecha „věděl“ **Václav Hájek z Libočan**, když sepsal roku 1541 svou **Kroniku českou**. Ačkoliv už ve své době platil za velkého mluvku (nebo zdatného fabulátora, jak se to vezme) a jeho kronika má daleko blíže k beletrii než k historické literatuře, právě jeho spodobnění příběhu se nejvíce vepsalo do obecného povědomí. Přichází s takovými podrobnostmi, jako jsou například jména hradů knížat Čecha a Lecha v charvátské pravlasti (Psáry a Krapina). Taktéž je jmenován Čechův syn Kleň, zakladatel **Klenče**. V kronice je Čechovi přisouzen **hrob v obci Ctíněves** na úpatí Řípu, kde měl roku 661 skonat a být pochován. O tomto hrobu existuje řada pověstí. Jinak v Hájkově textu Čech už není vrahem, ale naopak se pohoršuje, „*vidíce takový neřád, vády a mordy*“, a proto odchází, aby našel lepší a klidnější zemi. Pouze zde je Hájek o něco blíže k pravdě než Kosmas, když podotýká, že tato země se nazývala podle dřívějších obyvatel Boemů (ti podle Hájka prý vymřeli, či jich snad zbyla jen hrstka). Je přitom paradoxní, že Kosmas ve svém latinském textu praotce Čecha uvádí právě jako Boema. Hájek také zná přesné datum Čechova příchodu: „*644 od narození Syna Božího*“. Není snad třeba dodávat, že je to číslo zcela „vycucané z prstu“. Přesto právě toto dílo svojí velkou čteností zajistilo popularizaci příběhu o Čechovi a stalo se téměř kanonickým až do dob Jiráskova zpracování.

Ve **Starých pověstech českých** **Aloise Jiráska** je příběh o Čechovi již silně rozvinut a obsahuje řadu pozdních motivů, jež zná snad každý Čech. Z bájně pravlasti se vydává vladyka Čech v čele svého kmene, aby vyhledal zemi zaslíbenou. Putuje přes hvozdy, hory a bažiny, až dorazí do krajiny rádlím nedotčené, dojde k hoře Říp uprostřed roviny, vyleze na vrchol a zaplesá: „*To je ona, země zaslíbená, mlékem a strdím oplývající!*“ Praotec oznámí svému kmeni, že došli cíle a dál už se trmácet nemusí, načež vznese otázku, jakže by se ona nově objevená země měla jmenovat. Dlouhou cestou znavený lid se zaraduje a v nadšení, že je konec útrapám, zvolá: „*Tvým, tvým jménem nechť sluje.*“ A od té doby se naši zemi říká Čechy. Také počátek vypravování z této knihy zná jistě každý z nás: „*Pojďte a poslyšte pověsti dávných časů. Poslyšte o našem praotci, o předcích, jak přišli do končin naší vlasti a usadili se po Labi i po Vltavě i po jiných řekách této země.....Ohromné pralesy se černaly po horách na pomezí a se svahů těch hor táhly se širošířnými pruhy na míle hluboko do země. I tam, vnitř, rozkládaly se pouště starých, temných hvozdů, mezi nimiž svítily se jasnější zelení bujné palouky s vlající, hustou, vysokou trávou. Dost bylo třasovisek, houpavé půdy na šíru i v lesích, dost ošidných bažin křikem vodního ptactva oživených, dost tichých, černých, jako zakletých slatin, v nichž se zhlížely staré stromy ohromných kmenů s vousinatým, sivým mechem. Lidská stopa tu byla vzácná. Zvěře však všude hojně. Nikým nehoněná, nehubená množila se, že jí sotva postačovala půda. Po černých lesích bytoval medvěd, hledaje duté kmeny s medovými plásty včel, od jejichž rojů zvučely stromy.....Hlubiny země byly ještě zamčeny a nikdo na ně neuhodil, aby vydaly poklady rud a vzácného kovu. Všude jará síla a bohatství Země, dobrá svou hojností a plodností, čekala jen na dělný lid, jenž by užil hojných darů jejích. I přišel a nevzdělanou vzdělal; zvelebil ji těžkou, lopotnou prací a svatou ji učinil tím potem svým a krví svou, kterou pak vylil v přemnohých bojích, háje prací svou dobyté země i svého jazyka.“*

„*Za Tatrami, v rovinách při řece Visle rozkládala se od nepaměti charvátská země, část prvotní veliké vlasti slovanské. V té charvátské zemi bytovala četná plemena, příbuzná jazykem, mravy, způsobem života. I stalo se, že se strhly mezi nimi vády a krvavé boje o meze a dědiny. Vstal rod na rod, příbuzní bojovali proti příbuzným a hubili se navzájem. V ten čas dva bratři mocného rodu, oba vojvodové, Čech a Lech, spolu se o to snesli, že opustí rodnou zemi bojem neblahou. Řekli si: „Vyhledejme sobě nových sídel, kdež by náš rod žil s pokojem a díla si hleděl.“*

A jak to bylo ve skutečnosti s bájným praotcem, který se údajně na úsvitu dějin českého národa vyšplhal na kopec, kde promluvil o mléku a strdím? Po „historickém jádru“ této pověsti pátraly již generace historiků a archeologů – ovšem jejich výsledky nejsou pro romantické duše vlastenců odkojené českým spisovatelem a patriotem Jiráskem právě příznivé.

Kolem Řípu, a už vůbec na Řípu samotném, podle všeho první Slované, kteří k nám dorazili někdy začátkem 6. století, rozhodně nesídlili – usazovali se o něco jižněji, na Slánsku, v okolí Kralup nad Vltavou a v Pražské kotlině. Podřipsko osídlili až daleko později, zhruba v 9. století. Starší osídlení se tu sice nacházelo, ale naopak z doby daleko dávnější, před příchodem Slovanů.

Vlastně není ani nutné ptát se archeologů. Když si přečteme staré kroniky, od Kosmy až po Václava Hájka z Libočan, vidíme, jak se pověst postupně rodila a košťatěla. Na začátku byla jen letmá Kosmova zmínka, přizdobená tématy z antické literatury a Bible, na konci stáli obrozenci, okopávající motýčkami ctiněveská zápraží pátraje po Čechově hrobu. Pohledem historické vědy je tedy odpověď na otázku, **jak to bylo s Praotcem Čechem** velmi prostá. Jedná se o smyšlenku, o pověst, i když krásnou a poetickou. Neexistují žádná fakta ani důkazy, které by jakkoli dovolovaly považovat události na Řípu za reálné. Příběh se však stal velmi populární pro „konstrukci“ hrdinného českého národa, který si poctivě vybojoval obrozenci v 18. a 19. století. Existence **samostatného stoletého českého státu** je solidním výsledkem tohoto boje.

Něco málo z historie

V roce **1126** dal kníže Soběslav na památku vítězství nad německým panovníkem Lotharem v bitvě u Chlumce **obnovit kapli** na Řípu. Románská rotunda s polokruhovou apsidou a válcovou věží je dovršením stavebního vývoje české rotundy. Stavba je vybudována z opracovaných opukových kvádrů, je klenutá a bývala pokryta kamennou krytinou spočívající přímo na klenbě. Rotunda byla k oslavě rodu Přemyslovců zasvěcena svatému Jiří – patronu orby, později pak navíc svatému Vojtěchu. Od roku **1143** patřila hora s rotundou strahovskému klášteru. Po husitských válkách byli majiteli vladkové Ctinští, z nichž Martin z Mnetěše dal pro rotundu ulít dva zvony. V roce **1515** se Říp stal opět majetkem strahovského kláštera, který jej i s Mnetěší prodal roku **1577 Vilému z Rožmberka**. Po jeho smrti se stali na dlouhou dobu držiteli Lobkowiczové. Je známo, že „matka rodu“, paní kněžna **Polyxena**, zavedla poutě z Roudnice na vrchol Řípu. Nejstarší známé stavební úpravy rotundy byly provedeny v roce **1826** při příležitosti 700. výročí bitvy u Chlumce. V letech 1869-81 byly provedeny velké úpravy, při nichž byl odstraněn gotický přístavek, sejmuta kamenná krytina a nahrazena cementovými deskami. V letech 1966-74 byl opraven celý plášť rotundy a obnoven původní tvar i umístění oken. Roku **1848** se Říp stal poprvé místem tábora lidu za národní a sociální práva. Jednou z největších událostí na Řípu bylo velké shromáždění lidu svolané **10. května 1868**. Přes dvacet tisíc lidí tehdy podpořilo požadavek samostatnosti a ústavy pro české království i nových voleb. Na akci navázalo slavnostní vyzvednutí základního kamene pro stavbu Národního divadla v Praze. Ten byl poté naložen na valník, ozdoben věnci a vlasteneckými nápisy a společně s průvodem se vypravil do hlavního města. Zatímco dnes je rotunda sv. Jiří a sv. Vojtěcha ztracená v moři zeleně, podle starších kreseb a obrazů víme, že na Řípu žádné lesy nerostly. Býval tu jen malý dubový háj, ale ten v roce **1848** vykáceli vzbouření sedláci. Horu nechali zalesnit až po roce **1879** majitelé panství Lobkowiczové na popud hospodářského spolku v Roudnici nad Labem. Od roku **1963** je Říp s rotundou **národní kulturní památkou**. Plastika **Dobrého pastýře** od profesora Stanislava Hanzíka umístěná v apsidě „řípské kapličky“ symbolizuje přeměnu kočujících Slovanů v usedlý zemědělský lid.

Závěrem přidám ještě pěknou **pověst**: Obdivujete pěkný pravidelný tvar Řípu? Podle legendy za to můžeme děkovat Panně Marii, která se vsadila s čertem, kdo dřív postaví vyšší kopec. Zatímco čert plácal svůj výtvar jen tak halabala z kamení a písku, Panna Marie pilně nosila v sukni hlínu a své dílo konala s náležitou láskou a péčí. Tak vznikl pevný a pěkně zaoblený Říp, zatímco výsledek ďábelských snah si můžete prohlédnout mezi vesnicemi Straškov a Vražkov; kopci s nadmořskou výškou 244 m se říká Vínek. Říp má ještě jednu zvláštnost: magnetit v čediči tropí nepolechu, například odchyluje střelky kompasů.

IP

Od Masaryka po současnost

V letošním roce naše země slaví významné výročí. Neopakovatelné a první svého druhu. Uplyne 100 let od vzniku samostatného Československa. Dne **28. října 1918** se začala psát nová kapitola našich dějin. Dějin, ve kterých byl náš stát svědkem, nebo přímým účastníkem mnoha klíčových historických událostí. Světla období střídaly doby temna. Období klidu střídala období nejistoty a ohrožení. Úvodní euforii ze společného státu Čechů a Slováků vystřídaly hrůzy 2. světové války. Skutečnou válku, s desítkami milionů obětí, poté vystřídala válka další. Tentokrát studená, politická. Socialismus byl následně vystřídán normalizací a komunistickou diktaturou. Sametová revoluce byla na začátku další éry naší země, demokratické a svobodné. Osudy našich národů se potom rozdělily v podobě dvou samostatných států, aby se zanedlouho zase spojily, tentokrát v daleko větším demokratickém společenství Evropské unie.

Je toho mnoho, čím si musela naše krásná země za uplynulé století projít a jaké osudy si museli prožít její občané. Jsme jejich potomky a pojďme si společně připomenout několika generační, stoletou historii české státnosti ve Středočeském kraji. Kraj v srdci České republiky skrývá mnoho zajímavého a jedinečného. S každou významnou historickou změnou ve Středočeském kraji jsou spojeni konkrétní lidé, události, nebo významná místa. Jak tedy vypadalo deset dekad od roku 1918 až 2018.

Pomníčky vyprávějí

V každé vesnici i městě našeho kraje se nalézají pomníčky obětí prvního skutečně globálního smrtícího konfliktu lidstva, **první světové války**. Je jich více než jakýchkoliv jiných připomínek naší minulosti. Právem. Samy hmotné předpoklady vzniku samostatného státu se formovaly již za Rakouska-Uherska. Silné národní sebeuvědomění a unikátní ekonomická prosperita českých zemí měly centrum právě v našem Středočeském kraji. Velká průmyslová centra patřila tehdy k jeho

území. K Praze byla připojena většinou až v roce 1922, např. Karlín, Vysočany, Hlubočepy, Jinonice, Košíře, Smíchov, Nusle či Žižkov (celkem 37 obcí a měst), nebo ještě daleko později.

Ale přesvědčení lidí, že takhle už to dál nejde, že si musíme spravovat své vlastní věci sami a lépe, upevnila především zkušenost válečných hrůz. Vždyť mrtvých a invalidů bylo více než za druhé světové války. Češi bojovali na všech frontách a na obou stranách. Byli to nejen legionáři, kdo se zasloužili o stát, ale i zkušenost vojáků a trpících, která přispěla k názoru, že vlastní stát je jediným možným východiskem. Bez tohoto všeobdobíjícího přesvědčení lidí by domácí ani zahraniční odboj neuspěl. První světová válka měla na svědomí nejvíce válečných obětí, přes 200 000 padlých a nezvěstných Čechů. Lidé umírali nejen na frontách, ale i v zázemí kvůli stále se zvyšujícím životním nákladům a nedostatku potravin.

Z **1145 obcí** v kraji nenajdeme asi ani jednu, kde by pomníček obětem první světové války nebyl. V historii snad každé středočeské rodiny najdeme vzpomínku na padlé či zraněné. Z pomníčků většinou vyčteme, že ti, na něž se vzpomíná, nejsou ani hrdinové, ani poražení – na většině stojí napsáno „obětem války“. Pomníčkům věnovali naši předci velkou péči. Jako autoři se vybírali slavní sochaři a architekti. Například v Příbrami stojí pomník padlých za první světové války, slavnostně odhalený 27. října 1927, jehož architektem byl Jan Kotěra a sochařem Jan Štursa. Další takový v Dubí u Kladna (1925) zase vytvořil sochař Vilém Glos. Pomníčky měly často smutný osud. Po druhé světové válce je mnohokrát zastínily daleko pompéznější pomníky s rudými hvězdami, srpy a kladivky. A tak dnes někde najdeme pomníky dva, jiné různé přepsané a přetesané a jinde zarůstající v zapomnění. Ale **paměť a účta** by měly zůstat, protože pomníčky připomínají ty, kdo stáli u zrodu našeho státu. Jsme rádi, že **u nás v Ledčicích**, pomníček našim spoluobčanům, padlým na bojištích první světové války nejen máme, ale také, že je stále upravený. Jejich odkaz tak alespoň symbolicky předáváme i příštím generacím.

Industrializace Středočeského kraje

Jen pro málokterý kraj znamenal vznik republiky takovou změnu ve všech oborech lidské činnosti. Nová státnost přinesla do kraje dynamičnost a velké změny v sociálním rozložení, vzdělanosti i ekonomické prosperitě. Již v prvních letech naší samostatnosti se přeměnil z kraje převážně agrárního na kraj s bohatou produkcí putující snad **do všech koutů planety**, a šířil tak do světa věhlas šikovných **českých rukou**. Významné průmyslové závody zde sice existovaly již za Rakouska-Uherska, ale nyní pokročily na vyšší, světovou úroveň. Důležité přitom bylo, že průmyslová „revoluce“ v kraji nešla na úkor zemědělství a podařilo se obě tváře typické pro náš kraj udržet **v harmonii**. Již dříve patřil kraj k evropským špičkám např. v cukrovarnictví – kumulace cukrovarů snad neměla u nás ani ve světě obdoby, v lihovarnictví, pivovarnictví i v dalších oborech často spojených se zemědělstvím. V době první republiky se však kraj stal oblastí nejvyšší průmyslové důležitosti.

Poldina huť na Kladně představovala hutní průmysl a ocelárny se skvělou pověstí. Roku 1922 byla patentována žáruvzdorná ocel **Poldi AKC**, jejíž složení celosvětově ovlivnilo vývoj těchto materiálů. V roce 1929 zaměstnávala Huť Poldi 4000 dělníků a vyráběla 40 tisíc tun výrobků, zejména dělových a kulometných hlavních, nástrojů a klikových hřídelů. Dvě třetiny produkce se vyvážely.

Ze **Skláren Nižbor** se stal v roce 1923 spojený podnik sestávající ze skláren ve Včelničce, Skalici, Nižboru a skladu v Praze, přeměněný v rodinnou akciovou společnost s akcionáři výlučně z rodiny Rücklů. V meziválečném období sklárny produkovaly prakticky veškerý sortiment užitkového a dekorativního skla. Dobré jméno skláren doma i v zahraničí podporovala seriózní sociální politika firmy a úspěšná spolupráce s výtvarníky, významnými designéry nápojového a dekorativního skla (prof. Drahoňovský aj.). Firma měla zastoupení v zahraničí, nejvýznamnější v Londýně a Damašku.

Podobně dravě se v letech 1920-1927 rozvíjela ve **sklárnách Bohemia** v Poděbradech výroba olovnatého křišťálu, který podniku získal dobré jméno po celém světě a vyrábí se zde dodnes. Továrna byla tehdy také modernizována. Známým se podnik stal především díky ručně vyráběnému umělecky broušenému sklu a lisovanému olovnatému křišťálu.

Srovnatelný osud měly **sklárny Kavalier** v Sázavě. V roce 1922 byla do provozu uvedena moderní čtvrtá sklářská huť a už o rok později sklárny započaly s výrobou slavného varného skla určeného pro domácnost. Dnes můžete v rekonstruované huti František navštívit Centrum sklářského umění. Nabízí unikátní sbírku moderního skla a kurzy pro odbornou i laickou veřejnost.

Podobný rozmach tehdy zaznamenaly třeba **chemičky v Kralupech nad Vltavou** nebo **chemička Kolín**, kde ve 20. letech došlo ke sloučení všech rafinerií. Z tuzemské gbelské ropy dokázal závod vyrobit nejlepší a nejlacinější výrobky a stal se jediným zpracovatelem této suroviny. Později podnik zpracovával ropu perskou, ruskou, americkou, venezuelskou a rumunskou, která byla až do roku 1938 výhradní surovinou.

Světově proslulé továrně na jízdní kola, motocykly a automobily, ale také na letecké motory, silniční válce nebo motorové pluhy **Laurin & Klement** začalo po první světové válce trochu tect do bot. Na paty jí nemilosrdně svými úspěchy šlapaly konkurenční automobilky **Praga a Tatra**. Navíc v roce 1925 továrna vyhořela a nedostávalo se peněz na obnovu a hlavně na další rozvoj. A tak nakonec továrna fúzovala se strojírenským koncernem Škodovy závody v Plzni. Typové řady vozů, které se již vyráběly, nesly od té doby název Laurin & Klement – Škoda. Všechno nové pak mělo již jen značku **Škoda**. Škoda automobilová tak patří k nejstarším automobilovým značkám na světě. Úchvatnou úspěšnou historií Laurin & Klement – Škoda dnes ukazuje Škoda Muzeum v Mladé Boleslavi.

Mezi evropskou špičku patřily i podniky napojené na středočeské zemědělství, např. slavné **cukrovary** v Modřanech, Víně, Dobručce, Čakovici nebo Kostelci nad Labem. Dále věhlasné **pivovary** Velké Popovice, Braník i Smíchov (k Praze připojen až 1922), Nymburk, Rakovník, Slaný, Krušovice, Březnice, Hradiště nad Jizerou, Modřany, Benešov, Hostomice, Kácov, Kovář, Únětice či Přelčice. Šlo o řadu **lihovarů**, např. Březnice nebo Říčany, o **pekárny**, např. Odkolek

ve Vysočanech, které až do 20. let patřily ke Středočeskému kraji, o široké spektrum potravinářské výroby – GEC Neratovice, **mlékárnu** v Radlicích (do roku 1922), v Troji, v Čejeticích, v Březnici a spoustu dalších. Kvetlo zde i **rybníkářství**, třeba na Chlívovském rybníku a desítkách jiných podobných.

Do stejné kategorie patří Poděbradka, dodnes asi nejznámější **ryze česká minerálka**. Byť mohutný pramen minerální vody prýští v Poděbradech již od roku 1905 a první lahve byly v zámeckých sklepích naplněny v roce 1908, z dnešního hlediska šlo zprvu spíš o místní kusovou malovýrobu. Právě 20. léta znamenala pro Poděbradku obrovský rozvoj, kdy postupně zaplavila domácí i zahraniční trh. Její automatizovaná plnicí linka chrlila 2000 lahví za hodinu s roční kapacitou přesahující 11 000 hektolitřů. Linka zůstala věrná firemnímu heslu „Více chuti do života“ a vydržela při životě až do roku 1993, kdy byl zahájen provoz nového velkokapacitního výrobního areálu ve Velkém Zboží na okraji Poděbrad.

Středočeský kraj oplýval v té době i prosperujícím **stavebnickým průmyslem**. Především díky velmi vhodným geologickým a přírodním podmínkám (těžba vápence, písku, cihlářské hlíny, pískovce, žuly, opuky a dalšího lomového kamene i dřeva) a díky stavebnímu boomu po skočení války. Stačí připomenout vápenku v Holyni, továrnu na šamot, kameninové roury a dlaždice v Hlubočepích, cementárnu v Radotíně, vápenku v Chuchli, cihelny v Říčanech a Radošovicích, řadu lomů v Českém Krasu, lom Mořina, Homolák, Zbraslav, na Žernovce, v Tetíně i Teletíně, Požárech i Štěchovicích a desítky dalších, mnoho pil a spoustu dalších stavebních podniků.

Samostatným pojmem je v tomto směru továrna na dlaždice, kachlíky, obkladový materiál a sanitární keramiku **RAKO** v Rakovníku. Právě v roce 1920 Jan z Lichtenštejna prodal své keramické továrny akciové společnosti s většinou účastí Živnobanky. A tak podnik doznal další vlny rozmachu, byla zavedena řada mechanizačních novinek a postavena většina výrobních hal oddělení pórovinových obkladaček, které fungují dodnes. Výrobnímu věhlasu RAKO tehdy pomohl i zvýšený zájem o fasádní obklady při stavebním boomu 20. let. Rakovnické keramické závody byly také od roku 1924 až do konce století jedinými výrobci dětských hliněných hracích kuliček u nás. Za tuto dobu jich vyrobily miliardy kusů. Roční produkce dosahovala na 80 milionů kuliček.

Středočeský kraj oplýval v té době řadou fenomenálních postav **úspěšných podnikatelů**. Jedním z nich byl **František Otta** (1848 Kostelec nad Labem – 1939 Rakovník), průmyslník, výrobce mýdla. Začal v Rakovníku vařit mýdlo už na podzim 1875 v pronajaté dílně na náměstí. Po těžkých začátcích postupně vybudoval velký závod na předměstí. V roce 1939, kdy zemřel, zaměstnávala Ottova továrna už 500 lidí. Jeho výrobky uspěly na trhu nejen pro vynikající kvalitu za příznivou cenu, ale i díky vtipné reklamě, například sloganům „*Ať jsi černý jako bota, umyje tě mýdlo Otta*“ či „*Máš-li s prádlem trampoty, kup si Omýr od Otty*“ nebo „*Čím je pláku vzduch a čím je stromu vlhka, čím velké Praze elektrická dráha, čím je ševci kůže, verpánek a šídlo, tím je nám všem Bílé rakovnické mýdlo!*“ Výrobky závodu propagovaly i kreslené příběhy s postavami Otáčka, figurky složené z písmen „OTTA“, a červeného Ráčka, erbovního zvířete Rakovníku i symbolu Ottova závodu. František Otta se aktivně účastnil veřejného života a zvelebení města, byl zvolen i starostou. Věhlas výrobků značky Otta žije dodnes, a to nejen v Rakovníku. Dům čp. 117/I (dnes drogerie U Jeřábků), kde František Otta uvařil první rakovnickou várku mýdla, stojí v severozápadní části Husova náměstí. Na stejné straně najdete i dům čp. 124/I s modrými písmeny „FRANTIŠEK OTTA“, jež koupil v roce 1900. V něm byla vedle bytu jeho rodiny i prodejna Ottových výrobků. František Otta je pohřben na hřbitově v Rakovníku, v rodinné hrobce při zdi nad zvonicí. Náhrobek zdobí busta Františka Otty od sochaře Josefa Fojtíka. Dnes patří Ottova továrna americké firmě Procter & Gamble.

Karma, každý ví, co to je. Málokdo ale slyšel, že „karma“ se narodila ve Středočeském kraji. Karma v češtině znamená průtokový plynový ohříváč vody a říká se jí tak podle zkratky jména a příjmení zakladatele a majitele firmy **Karla Macháčka**. Začala se vyrábět právě ve 20. letech v jeho firmě v Českém Brodu. Dnes je karma synonymem pro plynové spotřebiče. Macháček byl jeden z nejúspěšnějších a nejznámějších českých továrníků. Jako první u nás začal před sto lety kvalitní plynové spotřebiče sériově vyrábět. Nejdřív podnikal v Libni, ale ve 20. letech měl už velkou továrnu v Českém Brodu, k níž patřila i smaltovna a další provozy. Vyráběl tu plynové vařiče a sporáky, žehličky a spoustu dalších věcí. Vytvořil i řadu dalších plynových spotřebičů jako pražiče kávy, opékače topinek, ožehovače chlupů a peří, rozžehovače koksů a uhlí pro kotle ústředního topení, plynové rožně, udiřenské rošty, cukrářské pece, opékače oplatek a jiné. Vynikající továrník, technik a vynálezce nekopíroval cizí vzory. Mohli bychom ho prohlásit za českého plynového Edisona. Nejvýznamnější patentovou přihlášku podal v roce 1929, kdy vyřešil automatické otevírání přívodu plynu do hořáku průtokového ohříváče membránou po otevření vodního uzávěru. Jeho princip se používá dodnes u všech „karem“. Macháčkovu továrnu částečně přečkala „znárodnovací“ socialistické období a působí v Českém Brodu dosud jako akciová společnost a vyrábí dál světově špičkovou produkci plynových spotřebičů.

V roce 1919 podnikatel Jaroslav J. Pála založil společnost „Pála a spol.“, továrna elektrických článků a baterií ve Slaném. V roce 1920 se firma přeměnila na akciovou společnost a začala vyrábět skvělé ploché baterie. Ve 20. letech též postavila ve Slaném nový závod, kde dodnes sídlí **Bateria Slaný**. Firma postupně rozšiřovala sortiment, produkovala baterie, svítlny a svítidlová pouzdra, akumulátory i radiopřijímače, signalizační přístroje, dokonce čistidla pro domácnost a mnoho dalších výrobků z oboru jemné mechaniky. Za války vyráběla i plynové masky a prostředky pro civilní obranu. Baterie, monočlánky, akumulátory i baterie do mobilních telefonů nebo populární svítlny s LED diodami pro outdoorové aktivity se tu vyrábí přes všechny „privatizační peripetie“ dodnes.

Nezapomínejme také, že řada stále slavných a velkých průmyslových podniků a značek, jež dnes pokládáme za „pražské“, měla své výroby v kraji středních Čech. Třeba **továrna na letadla** Letov je spojena s Kbely a Letňany (připojeny k Praze 1968), stejně tak jako slavná **Avia Letňany**. Věhlasná **Waltrovka** tehdy sídlila v Jinonicích a v Košířích,

jež pohltila Praha až roku 1922, kdy zde začala Waltrovka vyrábět svůj první letecký motor. Podobně „středočeské“ byly v té době třeba modřanské strojírny, Janka Radotín a mnoho dalších prosperujících podniků.

Víte, že...

Památce osobnosti zakladatele našeho státu T. G. Masaryka a jeho rodině se ve Středočeském kraji věnuje **Muzeum T. G. M. v Rakovníku**? Zajímavá je zejména nová expozice pamětní síně Alice Masarykové a Českého červeného kříže v budově rekonstruovaného špýcharu nedaleko zámku v Lánech, kde se vytváří další expozice zaměřená na osobnost prvního československého prezidenta.

V roce 1921 umírá v Dolních Mokropsech **Jan Janský** (1873 Smíchov, připojen k Praze 1922), český sérolog, neurolog a psychiatr, objevitel čtyř základních krevních skupin?

Slavného spisovatele, dramatika a filmového režiséra, národního umělce **Vladislava Vančuru** (1891-1942) váže ke Středočeskému kraji od roku 1921 Zbraslav u Prahy, kde měl s manželkou společnou ordinaci, protože byl původním povoláním lékař? Koncem 20. let si ve Zbraslavi postavil dům a věnoval se výhradně spisovatelské činnosti. Také jeho pobyt v Benešově a přátelství se zdejšími slavnými rodáky, spisovatelem a novinářem Karlem Novým, ho inspirovaly k vytvoření románu Pekař Jan Marhoul, v němž ztvárňuje osudy otce Nového – příliš dobrého a štědrého člověka v maloměstském prostředí města před první světovou válkou. Benešov můžeme poznat i v dalším Vančurově díle Tři řeky.

První žvýkačka ve střední Evropě byla vyrobena ve středočeské čokoládovně ve **Velimi**? A že právě zde se po první světové válce poprvé vyráběly duté celočokoládové figurky, které se tu i balily a ručně malovaly? Odtud pochází také známá žvýkačka Pedro, které se vyrábělo až devět tun ročně. Čokoládovna zanikla v polovině 90. let.

První ovocný jogurt na světě vymysleli a vyrobili v **Radlické mlékárně**, která byla do roku 1922 mlékárnou středočeskou, ne pražskou? Bylo to roku 1933 a jogurt se jmenoval JOVO. Fígl spočíval v tom, že do té doby se na jogurtech brzo tvořila plíseň a neprodávaly se dobře. V kraji byl zrovna přebytek jahod a meruněk, a tak stačila slabá vrstva džemu a oba problémy byly vyřešeny, jogurt vydržel déle, ovoce šlo na odbyt. Zákazníkům jogurt víc chutnal a chutná dodnes. Ovocnými jogurty udělala mlékárna velkou díru do světa, byla jedním ze špičkových mlékárenských podniků v Evropě. Podle její receptury se ovocný jogurt vyráběl ve čtrnácti evropských zemích a dnes ho vyrábí celý svět. Jen Radlická mlékárna už neexistuje.

První vysílání Československého rozhlasu (stanice Radiožurnál) bylo ze Středočeského kraje? Odehrálo se roku 1923, kdy byl u kbelského letiště postaven stan jako první rozhlasová stanice společnosti Radiojournal. Vysílání bylo zahájeno dne **18. 5. 1923 ve 20.15 hodin**. Kbely byly tehdy daleko za Prahou, k Praze byly připojeny až v roce 1968.

Jeden z největších světových hudebních hitů 20. století je hit ryze středočeský? Je jím **polka Škoda lásky**, kterou složil v roce **1927** Středočechem, slavný hudební skladatel a kapelník **Jaromír Vejvoda** (1902-1988). Narodil se i zemřel ve Zbraslavi. Původně se jmenovala Modřanská polka (i Modřany se staly „pražskými“ až po více než 40 letech). K melodii přidal text v roce 1934 Václav Zeman. Píseň doslova obletěla celý svět. Není zřejmě žádná jiná skladba na planetě, o níž by lidé nejrozličnějších zemí byli přesvědčeni, že je to určitě „jejich“ píseň. Již v roce 1935 dostala Škoda lásky pod názvem Rozamunde v Německu Zlatou desku za milion prodaných kusů. Záhy se hrála po celé Americe jako Roll Out the Barrels. V repertoáru ji měly nejslavnější kapely jako Andrew Sisters, Glenn Miller, Benny Goodman, Billie Holiday a další. Nevětšího úspěchu dosáhla ve druhé světové válce. Zpívali ji vojáci wehrmachtu, US Army i hoši od britských Royal Navy. V letadlech Royal Air Force zněla píseň současně česky a anglicky. Zpívala se u Buzuluku i na Dukle. Vrchní velitel spojeneckých vojsk generál Eisenhower prohlásil, že **píseň pomohla vyhrát válku**. I proto se po válce v Americe stala Vejvodova skladba přehlídkovým pochodem. Slova songu jsou přeložena do dvaceti sedmi jazyků světa pod čtrnácti různými názvy. V roce 1981 dostal Jaromír Vejvoda cenu radia Luxemburg a stanice ZDF Zlatý lev za Škodu lásky jako jednu z dvaceti nejúspěšnějších lidových písní. V roce 1987 byl v USA vydán dokonce známkový aršík a poštovní razítko s názvem Beer Barrel Polka u příležitosti Vejvodových 85. narozenin a 60. výročí vzniku skladby. Součástí aršíku je také notový zápis s částí anglického textu Roll out the Barrel. Roku 1995 polka získala doslova kosmický rozměr, provázela kosmonauty raketoplánu Discovery. V roce 2000 zvítězila Škoda lásky v rozsáhlé anketě českého rozhlasu Hit století. Melodie zazněla v desítkách slavných filmů, které se promítaly po celém světě (Nejlepší léta našeho života, Srdce v zajetí, Moře – náš osud, Obecná škola, Nebeští jezdci, Atentát, Osud člověka, Noc v Casablance, Londýnský autobus i v televizním seriálu MASH a v dalších). Na zbraslavském náměstí má Vejvoda a jeho „středočeská“ polka pamětní desku.

V roce 1920 uspořádána veřejná soutěž na nové **krematorium v Nymburku**. Zvítězil návrh architekta Bedřicha Feuersteina, rodáka z Dobrovice u Mladé Boleslavi. Stavbu prováděla, jak to bylo tehdy obvyklé, místní firma. Jde o jednu z prvních puristických staveb u nás. Znamenala špičku v moderní architektuře, jak ji propagoval třeba Le Corbusier. Jezdí se na ni dívat lidé z celého světa a posloužila i jako úvodní kulisa k oscarovému filmu Kolja. Krematorium bylo **vyhlášeno národní kulturní památkou** v roce 2017.

Kulturní **Školák Kája Mařík** byl Středočechem? Jde dílo spisovatelky Marie Černé, rodačky z Mníšku pod Brdy, provdané Wagnerové, která ho vydala pod uměleckým pseudonymem Felix Háj v roce 1926. Ve stopách toulek Káji Maříka dnes vede naučná stezka. Jen tak pro zajímavost, knihu Školák Kája Mařík máme rovněž v naší knihovně. Je to báječné čtení zejména, když člověk marodí a touží po něčem laskavém. Přijďte si ji půjčit. Určitě neprohloupíte. Věřím, že dokáže upoutat i současné děti a prarodiče vrátí do dob jejich dětství.

Středočeský kraj je **rájem cyklistů**. Hned po jižních Čechách je tu nejhustší a nejdelší síť cyklostezek v republice. Cyklistika má ve středních Čechách velkou tradici. A tak není divu, že první novodobé **cyklostezky** začaly vznikat právě

ve Středočeském kraji. Postaveny byly kolem roku 2004 v Polabí v koridoru Nymburk – Poděbrady – Kolín a také kolem Kladna a v okolí Rakovníka. V současnosti mapy Středočeského kraje nabízejí 380 kilometrů cyklostezek. Ostatně, znáte to zajisté i od nás. Co chvíli od jara do pozdního podzimu Ledčicemi projíždějí cyklisté uhánějící na Říp. Někteří na kolech zdolávají také naši **naučnou stezku Praotce Čecha**.

Už za první republiky jezdili dělníci na kole do pražských továren například z Čelákovic, z Mochova nebo ze Štěchovic. K cestám za prací nebo do školy slouží cyklostezky i dnes. Oblíbené jsou také mezi turisty, vedou totiž často kolem zajímavých míst našeho regionu. „*Historie cykloturistiky sahá už do dvacátých let minulého století, kdy podobně jako turisté chodili na výlet, tak se tady objevila partička lidí, kteří rádi vyznávali pohyb na kole,*“ vysvětluje koordinátor Labské cyklotrasy Karel Marouš. „*Samozřejmě ty trasy nebyly tak luxusní, jako jsou dnes.*“

Středočeské cyklotrasy dnes patří mezi nejvytíženější v republice. Vydat se můžete po stopách českých králů podél Berounky. Zajímavé trasy najdete třeba na Kladensku anebo na Rakovnicku. Rájem cyklistů se stal po otevření bývalý vojenský prostor Brdy-Jince. Cestu do přírody vám usnadní nový cyklovlak. O víkendech jezdí z Prahy přes Příbram do Březnice a zpět. Využít můžete i speciální cyklobusy. Středočeský kraj je významnou evropskou cyklokřižovatkou. „*Vedou tudy páteřní cyklotrasy. Tady v Polabí máme EuroVelo 4. Přes Prahu nám potom vede trasa EuroVelo 1, která pokračuje na Kutnou Horu. Od toho se rozvíjejí paprskovitě další cyklotrasy, které spojují jednotlivé páteřní sítě. Většina měst se snaží o vytvoření okruhu tak, aby turista měl možnost poznat okolí dané obce.*“ Po mezinárodní cyklotrase EuroVelo 4 doputujete na kole z Nymburka až k Severnímu moři. Koordinátor Labské stezky Karel Marouš ale doporučuje cestovat raději opačně. „*Do Hamburku dojedete vlakem. Tam skočíte na kolo a dojedete až k prameni Labe. Trasa Labské cyklostezky měří nějakých 1200 kilometrů, takže to chce trochu sportovního ducha.*“

Více na: <http://www.slavime100let.cz/>

Válečný blesk udeřil

Zrod samostatného Československa je úzce spojen se životem významného českého grafika a malíře Vojtěcha Preissiga, účastníka prvního i druhého odboje odboje, umučeného v koncentračním táboře Dachau 11. 6. 1944. Jak prožíval válečná léta, která vzniku ČSR předcházela, jaký vliv měly jeho postoje na formování charakteru jeho prostřední dcery Inky, první české ženy popravené nacisty, dokumentuje ukázka z knihy Zasnoubena se smrtí. K vypůjčení je v naší ledčické knihovně.

Píše se rok 1914. V Sarajevu, hlavním městě Bosny a Hercegoviny se 28. června ozvaly výstřely. Rukou mladého anarchisty Gavrila Principa ze světa nedobrovolně odešel arcivévoda a následník rakousko-uherského trůnu František Ferdinand d'Este. V Evropě to vře jako v kotli. Atentát se stal rozbuškou konfliktu, který záhy přeroste v 1. světovou válku. Blesk nemilosrdně udeřil měsíc po atentátu a rozťal svět řevem zbraní. Český národ, který ke srážce nezavdal příčiny, byl do ní vtažen také. Prostí vojáci i civilisté zbytečně umírají, jen aby naplnili choutky mocných, kteří chod dějin stácejí do zuřících peřejí. Obyčejní Češi a Slováci bez nadšení rukují do armády, aby bojovali za císaře pána a jeho rodinu. „*Jsmo stejně ubozí otroci chránící choutky kapitalistů a přeci, kde jen mohou, dávají nám najevo svoji vojenskou nadvládu,*“ zapsal si jednoho dne do svého válečného deníku Antonín Boháč. Prostý chlap, vržený proti své vůli s dalšími krajany na bojiště a vydán na pospas nadřazeným.

Starým kontinentem otrásá srážka velmocí a Vojtěch Preissig přemýšlí, jak ohrožené vlasti pomoci. Nemůže zůstat stranou, když jeho zemi, jeho krajanům hrozí zkáza. Spojuje se s Českým krajanským sdružením. Sleduje Masarykovo úsilí o vytvoření zahraničního odboje. Po zralých úvahách se přiklání k myšlence vzniku samostatného svobodného Československa. Jde ještě dál. Stává se důvěrníkem Odbočky Československé národní rady v Americe a Československého výboru, řídicího střediska pro nábor dobrovolníků do armády. Jeho byt v Bostonu navštěvují přední osobnosti československého zahraničního odboje. Za svého působení v USA se Vojtěch Preissig setkal s Tomášem Garrigue Masarykem, Edvardem a Vojtou Benešovými, s Milanem Rastislavem Štefánikem...

Inka ještě nerozumí všemu, o čem si muži povídají. Něco však chápe, byť zatím spíše srdcem než rozumem. Až bude o pár let starší, vytanou jí z paměti Masarykova slova, která jednou slyšela. Vzpomene si, že odboj proti habsburské monarchii nepojímal pouze coby odboj proti cizovládě, národní nesvobodě, nýbrž také jako součást obecného zápasu o lepší, svobodnější, demokratičtější řád světa.

Jak jen jsou jí jeho úvahy blízké! Všimá si Slovák Štefánika a naslouchá potřebě utužit jednotu Čechů a Slováků. V Americe válku proti Germánům sledují, ale co naplat, pořádně zašmodrhané národní problémy především střední Evropy jsou Američanům na hony vzdálené. O Čechách vědí málo, o Slovácích téměř nic. To je potřeba změnit.

Vojtěch Preissig za svobodu rodné země bojuje po svém. Formou, která je mu nejbližší a jíž rozumí nejvíce. Maluje plakáty, vyzývající Čechy ke vstupu do legií, burcující Slováky, aby si strhli pouta nesvobody. Jeho plakáty se výrazně liší

od výtvarného pojetí amerických a britských, které mnozí odborníci kritizují za nevкус, lacinost a naprostou absenci originality. Preissig pro své linoryty volí velké jednobarevné plochy s výraznými kontrasty, pečlivou kompozicí a silnými hesly. Používá vlastní písmo a navrhuje také vlajky československého zahraničního vojska, kombinující české a americké národní barvy a symbol hvězdy. Preissigova technika a výtvarné pojetí jej jednoznačně charakterizují a odlišují od množství jiných plakátů, z dílen jiných tvůrců. Po čtyřech plakátech pro nábor do americké armády navrhuje sérii sedmi legionářských. Těší se velké oblibě. „Plakáty tohoto umělce mají velkou výtvarnou hodnotu a politickou údernost. Burcuji, podněcují národního ducha, vyzývají k boji za českou a slovenskou samostatnost,“ hodnotí je nadšeně Češi a Slováci žijící v Americe. Některé je doslova chytly za srdce a kolují mezi nimi. Třeba česko-slovenský legionář škrtící německého vojáka. Mnohé nesou, přiléhavá hesla. Hrr na vraha! Nebo Bôh do krivdy hromom a junák gul'ami, na němž nepřátelské vojáky ženou boží hromy a Slovák s puškou v jedné a s valaškou v druhé ruce. Preissigovy plakáty nemohly nechat lhostejným nikoho, komu záleží na budoucnosti obou národů. Žádosti o jejich zaslání přicházejí nejen z celých Spojených států, ale i ze zahraničí. Článek s jejich reprodukcemi se dokonce ke konci roku 1918 objevuje v kubánském časopise El Figaro.

...Zdaleka ne všechno je tak růžové, jak by se na první pohled zdálo. Starosti, které Preissiga trápí, dopisem z 28. listopadu 1917 svěří Karlu Perglerovi, místopředsedovi Odbočky Československé národní rady v Americe:

Drahý pane Perglere,

... Já nezahazuji tak snadno „flintu do žita“. Já ovšem nikdy nemíním nikoho srážet, dívám se na nezdar nebo chyby jen proto zblízka, abych našel, jak věci napravit nebo zachránit. Že až dosud nás především Sokolové zklamali, nemusíme si tajit. V čem to vězí? Myslím, že hlavně v nich samých: nepochopení sokolské myšlenky, pak vlastenecké, demokratické, socialistické fangličkování atd. Proti tomu tak máme málo schopných, zkušených a rozvážných pracovníků lidových, mašinerie akce je ještě tak nedokonalá, většinou jen improvizovaná a nesehraná, že se propáskou psychologické okamžiky, nepoužije se příznivé nálady a zklame dobrá vůle a ochota.“

Československý zahraniční odboj zápasí s řadou potíží. Jeho představitelé se musejí zabývat i zdánlivě obyčejnými záležitostmi, o nichž Vojtěchu Preissigovi za vojenskou kancelář ČSNR. napsal František Kopecký.

„Mistře! Schvalovali bychom ovšem dopisnice podle plakátů odvodních a manifestů, ale bojíme se vydání. Takové dopisnice by měly rozhodný propagační úspěch, kdyby pronikly do všech vrstev našich krajanů. Takové pohlednice by se musily prodávat. Víme ze zkušenosti, že pohlednice se špatně prodávají, a když lidé takové pohlednice koupí, uschovají si je na památku a do veřejnosti nepřijdou. Jediný úspěch pohlednice by mohly mít, kdybychom je dali k použití našich důvěrníků k volnému použití k dopisování s dobrovolníky. Kdyby pohlednice nebyly příliš nákladné, dovolili bychom si Vás provedením obtěžovat.

To je tedy samozřejmě, proč naši lidé jsou na jedné straně plni nadšení, na druhé straně se bojí úspěchu vojenské akce. Jediný plán, který, doufáme, bude úspěšný, a který chceme za každou cenu prosadit, je, povolát do Ameriky nejméně 20 našich důstojníků z Francie, kteří budou jezdit od místa k místu, agitovat, bezohledně sbírat dobrovolníky, posílat je do tábora a odtud ihned, jakmile bude místo na lodi, posílat je do Francie.“

..., „Voják ze mne nebude, Irenko,“ přizná zklamaně ženě. „Lékař to nedovolil,“ posteskl si jednoho červnového dne roku 1918 Preissig. Bez ohledu na věk toužil vstoupit do československé armády. Rozuměl slovům Františka Kopeckého a chápal, že je třeba každého vojáka. Preissigovo zklamání, že nebyl uznán schopným vojenské služby, se později odrazilo i v dopise z 24. srpna 1918 zasláném Kopeckému.

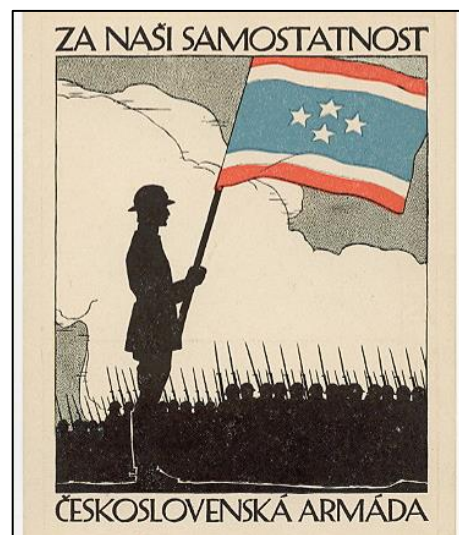
„Drahý pane Kopecký,

Dovoluji si k Vám tento soukromý dotaz: bylo by možno bez konfliktu s předpisy koupit původní baret dobrovolnický s československým odznakem? Chtěl bych ho pro památku. Snad je to sentimentálnost a v tom případě raději bych pomlčel o všem.

Ale je už jisto, že můj poměr k armádě zůstane papírovým a pomyslným zvláště, když nedávno příroda mi připomněla vady a nedostatky, které zřejmě ukazují na stav invalidní a nikterak na vojenskou schopnost. Nemělo by smyslu, abych v tomto ohledu nevyhnutelně se vzpíral, odvodní prohlídka by asi krátce odbyla moji loňskou přihlášku a přátelé moji vědí, že už nejsem mladík a život mne všelijak uhnal, že nezamlouvám jen duté vlastenecké gesto a vůbec nemohu být podezírán z touhy blýsknout se na veřejnosti.

... Nesmím dát záminku k poťouchlým interpelacím rýpalů, k podvrtnému žvanění a klepu, je-li to možno, a ovšem si nepřejí, aby mne mezi sebe řadili ti náhlí revmatikové a pojednou rakem trpící včerejší junáci Sokoli.

Proto jsem asi před měsícem naznačil, že jsem hotov složit vojenské důvěrnictví. (Vy jistě rozumíte, že tu nerozhoduje osobní rozmrzelost nebo že nechci, pokud na mně jest, zrušení mého slavnostního závazku k armádě, ani že se nevyhýbám jakékoliv práci nebo úkolu, které budou v mých silách).

Pro jiné ještě příčiny se vzdávám naděje, že budu aspoň co divák při triumfálním vstupu našich pluků do Prahy. Čapka prostého československého vojáka je snad věcí pro civilisty nedovolenou, ale i bez odznaku a symbolu, a na vzdálenost, smíme být hrdí na slávu našich zbraní – a snad jsem ani neměl činit hořejší dotaz k Vám.“

Kalendář se přehoupl do roku 1917. Zbraně neutichají a lidé touží o míru. Válčení mají po krk. Dost bylo krveprolití. Jak ho ale ukončit?

Inka přistoupila k psacímu stolu a nakoukla tatínkovi přes rameno. MANIFEST K ČESKOSLOVENSKÉMU LIDU V AMERICE! Velká písmena ji udeřila do očí.

„Připravuji podklady pro sjezd zástupců československého lidu ve Spojených státech. Bude se konat v Chicagu 11. února 1918.“, ... Po této válce není možný návrat k starému řádu; nové upravení poměrů politických, hospodářských i společenských bude určité jejím vyvršením, vznikne nová Evropa. Také naše budoucnost závisí od výsledku boje, jenž zuří v krajích starého světa.“

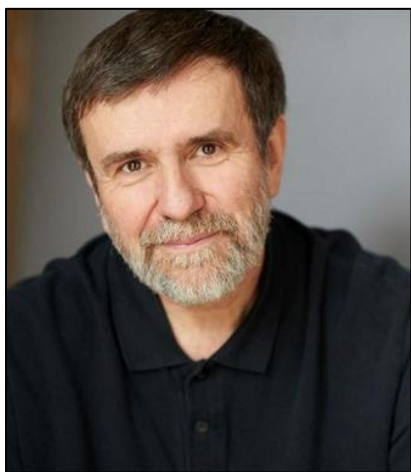
Inka už textu rozumí. Bude jí čtrnáct. Hodně čte, vstřebává stále nové a nové poznatky. Učí se je porovnávat, vyhodnocovat. Je přemýšlivá jako její tatínek. Třebaže se jí válka v Evropě přímo nedotýká, nepociťuje ji, je jí jasné, že také její osud, její další život je těsně spojen s českou zemí. Chápe, proč tatínek v závětví za oceánem nedokáže a ani nemůže nečinně přihlížet tomu, co se děje daleko ve vlasti.

„Zraky celého národa, úpícího doma v otroctví, obracejí se nyní k Vám, Češi a Slováci v Americe, náš lid čeká od Vás důkaz, že jste nezapomněli svého československého původu, že jste nezapomněli matky, která Vás zrodila. Každý věrný syn svého národa, schopný zbraně, nechť neváhá děle, nechť stane jako muž pod náš československý prapor. Českoslovenští junáci! Ukažte, že jste důstojní synové slavných předků! Československé ženy a dívky! Vaší povinností je ukázat váhajícím, kde je jejich místo v dnešním velkém světovém zápasu, že zbabělec je ten, kdo ve chvíli, kdy osud jeho vlasti se řeší, bázkivě se ohlíží a hledá prázdné výmluvy. Velká doba žádá celé muže!

... svobodní být chceme a svobodní budeme.“

„Svobodní být chceme a svobodní budeme, opakuje Inka nahlas a náhle zatouží být zase zpět v Praze. Stejně přání má i Vojtěch Preissig. Chce být v Čechách, chce být zase na březích Vltavy, projít se po nábřeží, kochat se pohledem na Hradčany, na sídlo českých panovníků, radovat se ze zrodu Republiky československé, o níž je skálopevně přesvědčen, že se na mapě Evropy už brzo určité objeví. Jak rád by ji pomáhal budovat.

Historie a současnost očima spisovatele a historika Vlastimila Vondrušky

V moderní historii nemáme k podobnému pohybu národů, který zažívá Evropa, paralelu, proto je třeba použít nomenklaturu starších dějin. Nejde o migrační krizi, ale o nájezd muslimů. Spisovatel a historik Vlastimil Vondruška ve svém zamyšlení upozorňuje na to, jak hanebně se zachází s fakty a logikou, jak demagogicky se používají pojmy jako nepřizpůsobiví či migrační krize a jak se díky tomu dá obecné mínění zmanipulovat.

„Když čtu nebo poslouchám diskuse o současné společnosti a problémech, které nás trápí, jímá mne smutek. Ne kvůli problémům samotným, ty jsou od toho, abychom je řešili, ale jsem skoro zoufalý z toho, jak hanebně se pracuje s fakty a logikou. Aby se dal nějaký problém řešit, musíme ho především přesně definovat. Někteří lidé si neuvědomují, jak důležitou funkci má přesný význam slov. A ti, kteří si to uvědomují, pracují často s významem slov naprosto demagogicky, neboť dobře vědí, jak snadno se dá obecné mínění zmanipulovat.

Dovolte mi kratičký exkurz, abych na konkrétních příkladech objasnil, co mám na mysli. Když v padesátých letech minulého století vyháněli komunisté sedláky, neoznačovali je názvem, který platil po staletí, ale dali jim hanlivou nálepku

kulaků. Když jim kradli majetek, bylo to združstevňování. Nakonec společnost díky masáži ze strany médií a ideologů přijala, že majetek nebyl sedlákům ukraden, ale legitimně združstevněn.

Okupanti nás v roce 1968 nenapadli, ale poskytli internacionální pomoc. A byli tu dočasně umístění. Vlastenci, kteří s okupací nesouhlasili, byli prohlášeni za protistátní živly, které rozvracejí socialismus. Jejich pronásledování se pak nazývalo kádrovou prací.

Úmyslně uvádím příklady, které jsou všem srozumitelné. Pokud bychom šli hlouběji do minulosti nebo zabrousili mimo Evropu, najdeme stovky podobných. Vyvražďování celých národů se pojmenovalo podle okolností jako pokřtění či demokratizace. Upalování kazatelů jiné víry se prohlašovalo za očistu křesťanstva. Popravy neoblíbených panovníků se konaly pod hlavičkou spravedlivého trestu, ať již z rukou Kristových věrných, občanů revoluce, pěti dělnické třídy nebo odpůrců totality. Je to pořád stejné. Realitu se snaží vládcové a jejich nohsledi pojmenovat tak, aby vyhovovala jejich mocenským cílům.

Dnes skoro nikdo ve vášnivých diskusích nepřemýšlí o skutečné podstatě problémů. Chytáme se slov, která nám vtloukají do hlav politici a média, a hádáme se o ně, jako by šlo o život. Ale pokud se nad tím zamyslíme, pak by nám mělo dojít, že se ve skutečnosti hádáme o chiméry, o pseudoproblémy, že proti sobě stavíme ideje, které jsou iluzorní, neboť pojmenovávají všechno jiné, jen ne podstatu věci. A pak se samozřejmě nikdy nemůžeme dohodnout. Bolestí většiny

dnešních diskusí je navíc absolutní absence racionality, faktů a logiky. Na názor, který se nějakému oponentovi nelíbí, často odpovídá urážkami. Zažil jsem to i já. Na mnoho mých článků jsem obdržel snůšky urážek, aniž ovšem oponent vysvětlil, v čem se tedy mýlím a proč se mnou nesouhlasí. Za racionální argument se dnes považuje pouhé konstatování, že ten druhý je dobroser, sluníčkář, komouš, Putinův agent, Obamův agent nebo prostě jen idiot. Risknu tuhle škálu odsouzení a dovolím si předložit několik dnes běžně používaných termínů, k nimž se pokusím přiřadit reálný obsah, což znamená správné a logické české pojmenování.

A čím začít jiným než slovy „migrační krize“. Slovo krize se používá pro různé problémy, ať už jde o stav po živelní katastrofě nebo o hospodářskou cyklickou krizi. Krizí je zlomový stav pacienta nebo neshoda v manželství. Je to však vždy něco, co vzniká více či méně nezávisle na naší vůli. Slovy „migrační krize“ se tak politici snaží navodit dojem, že jde o proces, který se děje mimo nás a my se mu musíme podvolit (stejně jako se podvolíme zemětřesení nebo krachu na burze). Jenže to je lež! Tahle událost není krize, protože my ji řešit můžeme! Je to pustý nájezd hord, které nemají na našem území legitimně co dělat. Jistě, existují i ohledy humanitární, ale ty se musejí řešit vždycky v rámci zákonů dané země a při respektování suverenity jejich hranic. Cokoli jiného je zvláště (a neohánějme se vnucenými mezinárodními pakty a úmluvami, jsou-li navíc v rozporu s naší ústavou).

Příliv migrantů není krize, je to výsledek neschopnosti bruselských vládnoucích elit plnit povinnosti, které jako správci Evropy mají. Nikdo dnes nechrání evropské hranice, vedou se jen nekonečné žvásty, že je to třeba udělat. Ať už německá kancléřka stoupence islámu pozvala, či nikoli, nemají tu legitimně co dělat a překročení našich hranic je trestný čin.

Skutečná migrace je ve skutečnosti něco, co má jistý zákonný nebo alespoň hospodářský rámec. Přistěhovalec musí žádat o legalizaci pobytu, musí se v nové zemi přizpůsobit, musí v ní pracovat a uživit sebe a svou rodinu. Nic z toho přicházející hordy neplní, nerespektují a nejsou toho ani potenciálně schopny. V moderní historii nemáme k podobnému pohybu národů paralelu, proto je třeba použít nomenklaturu starších dějin. Nejde o migrační krizi, ale o nájezd muslimů.

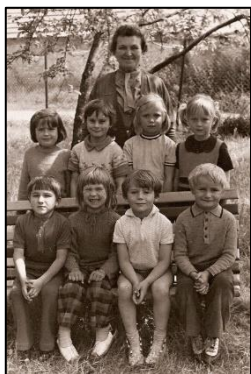
Stejně fatálně se dnes pracuje s pojmem „nepřizpůsobivý“. Zákon stanoví jasně, že člověk je buď bezúhonný, protože zákony plní, nebo je zločinec, případně podle vážnosti přestupku pachatel, neboť zákony a předpisy porušuje.

Co je to nepřizpůsobivý? Člověk, který se rozhodne, že některé zákony a normy dodržovat nebude. Dostane byt, ale zničí ho. Vlame se do cizího objektu a ve jménu svých ušlechtilých myšlenek ho obsadí. Na ulicích dělá nepořádek, v noci hluk, páchá drobné krádeže, nechce pracovat. To vše se dnes označuje jako nepřizpůsobivost. Proč, vždyť každý, kdo tohle dělá, je přece v dikci zákona pachatel nebo zločinec. Politici a mediální komentátoři to snad nevědí? Pak by si měli zopakovat základy práva.

Přemýšleli jste, kdo vlastně je „sociálně potřebný“, nebo dokonce „sociálně slabý“? Hledal jsem na stránkách našich institucí, ale definice, kdo to vlastně je, jsem se nedohledal. Všichni se však tím pojmem ohánějí. Takové termíny jsou na nic, protože nikdo pořádně nechápe, co exaktně znamenají. Označují totiž to, co se hodí politikům, úředníkům a aktivistům. Buďme však jazykově korektní. Ve společnosti existují lidé bohatí a chudí. Je-li někdo chudý, má smůlu. Nicméně podle křesťanství chudoba cti netratí. Navíc každý chudý může zbohatnout, pokud se bude snažit. Nebo pokud bude mít štěstí. Žijeme v době pokrokové, která chudobu nepřipouští. Všichni bohatí ovšem být nemohou. Dávat peníze na chudé, to se jaksí nenosí. Ale na sociálně potřebné? Kdo by mohl odmítnout pomáhat potřebným? Mimochodem, potřebný je ve své podstatě každý člověk v této zemi. Soused má jaguára, ale já ne. Jsem potřebný, protože bych ho chtěl taky. Být potřebný je psychologicky nebezpečné, je to slovo politicky nabubřelé a prázdné. Být chudý nebo bohatý je však označení jasné, srozumitelné a z hlediska reality správné.

Pokud chceme tuhle společnost napravit, **je třeba říkat pravdu**. A to znamená označovat věci správnými termíny, neskryvat nepříjemné skutečnosti za balast eufemismů. O tom, co sdělujeme, musí rozhodovat věcná správnost, a nikoli politická korektnost, jemnocit či osobní ambice. Na všechny děje a stavy společnosti máme prověřené pojmy, nevytvářejme nové. Český jazyk je mimořádně bohatý, používejme jen ty obraty, které jsou známé po staletí. Pak se rozhodně budeme na svět dívat reálněji a jednat pragmatičtěji. Protože naši předkové nemohli polemizovat o „migrační krizi“, museli se chopit zbraní a bránit svou svobodu a majetek. Mimochodem, obrat „**bránit svou zemi, víru a majetek**“ není urážkou!“ IP

Sto let v Ledčicích

Dovolujeme si pozvat všechny domácí ale i příznivce naší obce k návštěvě výstavy fotografií, na nichž jsou zachycena nejen místní stavení, ale i lidé, kteří v nich žili. Pro porovnání změn v Ledčicích byly pořízeny i snímky ze „žhavé“ současnosti. Bude jistě zajímavé zjistit, jak se naše vesnice v průběhu několika desetiletí měnila ke kráse a vyvíjel se zdejší pracovní, kulturní i společenský život. Zároveň se nabízí také návštěva našeho malého muzea, kde jsou k vidění, díky darům velkého počtu ledčických občanů, předměty denní potřeby, zařízení běžné vesnické domácnosti: kuchyň, „parádní“ pokoj, ložnice s „naducanými“ duchnami, dětský koutek, dále pak dobové oblečení a oděvní doplňky, hospodářské nářadí, dětské hračky, zákoutí jako ze staré školy, sportovní náčiní, v neposlední řadě nádherný funerální kočár a mnohé další. Na secesní vesnické stavení U Cinků, do nichž vstoupíte replikou historických vrat, navazují i další prostory, jako bylinková zahrádka, minivinohrad, pavlač, terasa a jiné. **Starobylost a genius loci tohoto místa bude v rámci oslav stého výročí republiky 3. 11. 2018 povýšena zasazením národního stromu - památní lípy.** IP

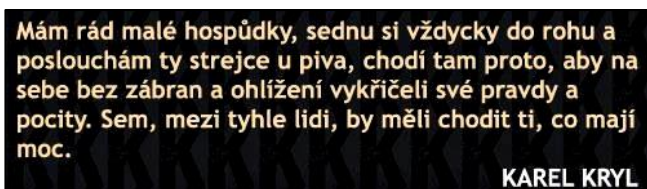
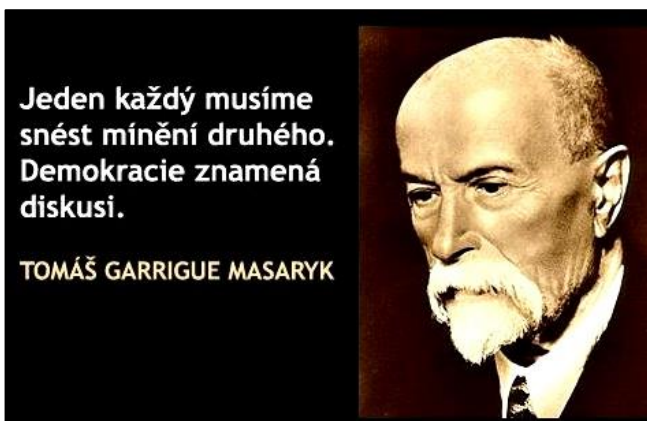

Moudrá slova, která platí dodnes

Věřte mi, že jsem dlouho přemýšlela o tom, jak nám všem připomenout významné výročí vzniku našeho státu. Nechtěla jsem jen plytce žvanit a slepě se připojovat k tolika mnohomluvným, zbytečným, afektovaným a mnohdy falešným řečem, která se na nás v těchto dnech hrnou ze všech stran.

Nakonec jsem zvolila citáty čtyř moudrých mužů, které mi naprosto mluví z duše a které zcela jistě osloví i vás. Zamysleme se společně nad myšlenkami upřímných vlastenců, jež pronesli před sto lety, nebo i zcela nedávno. Každé jejich slovo má svoje opodstatnění i dnes. Nebo PŘÁVĚ DNES.

IP

Bylo to ukřižování! Osmdesát let od přijetí mnichovského diktátu

V letošním osmičkovém roce si rovněž připomínáme osmdesát let, která uplynula od přijetí potupného mnichovského diktátu. Dosud žijící pamětníci se shodují, že na tragické dny onoho zářijového roku 1938 nikdy nezapomenou. Mladším generacím, pro něž je to jen jedna z kapitol dějin, nabízíme následující putování do minulosti, na niž nemá právo zapomenout. Jak ostatně v závěru upozorňuje i spisovatel Karel Čapek. Pořád totiž platí, že kdo nezná vlastní minulost, bude si ji v nějaké podobě muset zopakovat.

Píše se rok třiatřicátý. K moci nastupuje Hitler. Německo, vyzbrojeno novým řádem, dostává nový směr a nový cíl. Muž s knírkem a příznačnou patkou přes čelo zanedlouho ovládne celou zem. Začíná porušovat závazky, plynoucí pro Německo z versailleských dohod, uzavřených po první světové válce. Zbrojí. Nepokrytě zbrojí a Němci muži se sugestivním vyjadřováním, svému führerovi, tleskají. Jásají nad každým jeho slovem. Ve svém zaslepení, fanatismu nejsou schopni dohlédnout, domyslet důsledky vůdcových kroků pro ně samé, pro jejich vlast, pro Evropu i svět. Zbídačelé zemi plní talíře, sytí hladovějící. Pozvedá do té doby upadající německou ekonomiku a dává práci statisícům nezaměstnaných. Němci

jásají víc a silněji. Rostou jim ramena a s nimi choutky na sousedův krajíc, na jeho bohatství, na jeho zem. Jejich vlast jim začíná být těsná. Lebensraum! Životní prostor!

Potřebují ho. Prahnu po něm. Jenom německá půda jim už nestačí. Zejména na východě je přece tolik místa! A oni vědí, jak ho využít. Jen ti hnusní Slované tam nesmějí zaclánět!

Objevují se první vraždy nepohodlných.

„...umíme se postarat o umlčení našich pomlouvačů. Máme ve svých řadách muže, kteří dokážou rázně ukončit blízké i vzdálenější bečení nepřátel Německa,“ nechal se už zjara třiatřicátého prostřednictvím listu Essener Nationalzeitung slyšet Hermann Göring.

Ve stejném duchu se 7. května téhož roku na politickém shromáždění v Kielu předvádí Adolf Hitler. „Ten, kdo si však myslí, že může sabotovat nebo dokonce zadržet dílo národního pozdvižení, brzy pozná, že pěst mladé nacionální gardy je dost silná, aby ho rozdrtila.“ O tři dny později v celém Německu hoří knihy. Již v polovině února 1933 byl ze země vyhnán a z Pruské akademie umění vyloučen spisovatel Heinrich Mann. Během nejbližších týdnů a měsíců zemi nuceně opouští přibližně pět stovek německých spisovatelů.

Pro jednoho z exulantů Göringova a Hitlerova slova znamenají rozsudek smrti. Ve středu 30. srpna 1933 se v Mariánských Lázních, u vily Edelweiss, ozvou dva výstřely. Jejich ozvěna se rozletí do všech koutů planety. Vůbec poprvé totiž ruka hitlerovského režimu vraždila mimo hranice Německa. Obětí je významný filozof, publicista, humanista, židovský aktivista a odpůrce jakékoli totality, jedenašedesátiletý profesor Theodor Lessing z Hannoveru.

Odešel do exilu s cílem šířit pravdu o dění v Německu, o zločinech páchaných nacisty. Chtěl varovat před mocenskými plány Hitlera a jeho věrných, před jejich rozpínavostí.

Evropské mocnosti Hitlerovo počínání přecházejí mlčením. Neceknu, ani když wehrmacht 7. března 1936 v rámci operace s krycím označením Wüsterübung obnovuje vojenskou přítomnost v demilitarizovaném pásmu v Porýní. Evropský systém, spočívající na ustanoveních versailleské mírové smlouvy dostal smrtelnou ránu. Nereagují ani poté, co Adolf Hitler 5. listopadu 1937 nastínil nejbližší milníky expanze.

„Cílem německé politiky je zabezpečit si a udržet masu lidí a jejich množství zvětšit. Jde tedy o problém prostoru.“

Jsou zticha i v březnu následujícího roku, když Hitler anektuje své rodné Rakousko. V sousedním nacistickém Německu planou pochodně, sílí jakot píštal, dunění bubnů. Nad zfanatizovanými muži a ženami vlaje prapor s hákovým křížem. Paže letí vzhůru. Sieg Heil! Sláva vítězství! Heil Hitler! Sláva Hitlerovi!

Málokdo si uvědomuje, že podle mezinárodního práva bylo Československo ve válečném stavu s nacistickým Německem již od 17. září 1938. Jako první stát na světě! Důvodem jsou stovky mrtvých a raněných, tisíce ztýraných Čechů a demokratických Němců, ale i Slováků, kteří se nacismu postavili se zbraní v ruce. Agrese, jíž se Německo dopouští v bojích o české pohraničí, je bezprecedentní. Nacistický trojský kůň, sudetoněmecké henleinovské hnutí, nezahálí.

A evropské mocnosti mlčí!

Čtyřiačtyřicátého dubna roku osmatřicátého v Karlových Varech členové SdP ve velkém sále Lázeňského domu usedají ke druhému dni svého jednání. Jejich jménem Konrad Henlein vznáší požadavky své strany. Zahrnují úplnou územní autonomii německého jazykového území, tedy realizaci starého plánu českých Němců na rozdělení Čech. „Chceme žít jen jako svobodní mezi svobodnými,“ hřímá Henlein. Skutečnost, že Němci mají v Československu stejné svobody a stejná práva jako Češi, zcela ignoruje. Nepadne ani zmínka o tom, že mají vlastní školy včetně univerzity, svá divadla..., že němčina je v úředním styku rovnocenná s češtinou. Na 1. května jsou hlášeny masové demonstrace proti republice. Má nastat takzvaný Den německé práce. „Ein Volk, ein Reich, ein Führer... Juden raus, Tschechen raus!“ „Jeden národ, jedna říše, jeden vůdce... Židé ven, Češi ven!“ nese se onoho prvomájového dne českými pohraničními městy řev Němců.

Henleinovci stupňují štvance proti všemu českému, aby Hitlerovi poskytli záminku vtrhnout do československého pohraničí. Dne 30. 5. 1938 Hitler vydává konečné směrnice pro útok na Československo. Plán Fall Grün – Případ zelený, je na světě. „Je mým nezměnitelným rozhodnutím zničit v blízké budoucnosti Československo vojenskou mocí. Úkolem politického vedení je vyčkat na politicky a vojensky vhodný okamžik nebo jej vyvolat... Propagandistická válka musí jednak Československo zastrašovat hrozbami a zmenšovat jeho schopnost k odporu, jednak poskytovat národnostním menšinám pro podporu naší války...“

O několik dnů později, 4. června 1938 na masové demonstraci v Bratislavě hlinkovci žádají autonomní vládu Slovenska. Tři dny na to Sudetoněmecká strana předsedovi vlády předkládá své memorandum, v němž jsou podrobně rozpracovány karlovarské požadavky. Podle něj má mít každá národnost své ohraničené území. Na něm by si měla téměř neomezeně vládnout. Tedy měla by mít vlastní zákonodárný sněm pro samosprávné záležitosti a něco jako svého prezidenta a národnostní vládu. Celostátní sněm by sice měl proti rozhodnutí národnostních sněmů právo veta, ovšem ve chvíli, kdy by národnostní sněm znovu přijal stejné závěry jako předtím, jeho rozhodnutí by vstoupilo v platnost bez ohledu na postoj ústředí. V podstatě by to znamenalo rozbití Československa nekrvavou cestou.

Dne 30. června 1938 československá vláda schvaluje znění takzvaného národnostního statutu. Třebaže je obrovským ústupkem vůči Němcům žijícím v českém pohraničí, představitelé SdP v duchu Hitlerova „doporučení“ také tento dokument smetou ze stolu.

Francouzská a britská vláda se bojí konfliktu s Německem. Chtějí se mu vyhnout za každou cenu. Před Hitlerovou rozpínavostí raději zavírají oči. Nejenže československé vládě neposkytují žádnou podporu, ani morální, ale dokonce vyzývají k dohodě se sudetskými Němci.

Dne 12. září 1938 večer v Norimberku na sjezdu NSDAP Adolf Hitler pronesl projev, jímž tvrdě zaútočil na prezidenta Edvarda Beneše a Čechy. „...*Nebudu již snášet další útisk německých soukmenovců v Československu. Takhle to již dál nepůjde. ...Smířlivostí se neusmíří tak nesmiřitelný nepřítel, jakým jsou Češi. ...Utrpení sudetských Němců je nevýslovné. Pro každý národní projev vůle jsou honění a štvání jako dravá zvěř. Říše dalšího utlačování nestrpí. Jsou také německé zájmy, které jsme odhodláni hájit, a to za každých okolností...*“

Následujícího dne v Lidových novinách vychází přepis Hitlerovy řeči, v níž mimo jiné zaznělo. „*Mluví o Československu! Poměry v tomto státě jsou, jak je všeobecně známo, nesnesitelné. Politicky bylo dnes půl osma milionů lidí ve jménu práva sebeurčení nějakého pana Wilsona okradeno o jakékoliv sebeurčení a sebeurčovací právo. Hospodářsky jsou tito lidé plánovitě přiváděni na mizinu, a tím vydáváni pomalému vyhubení. Tyto pravdy nemohou být odstraněny ze světa frázemi. Skutečnosti o nich svědčí. Bída sudetských Němců je nevýslovná. Chtějí je zničit. Z hlediska lidského jsou nesnesitelnou formou utlačováni a zachází se s nimi tak, že to zneuctvuje. Když nesmí půl čtvrtá milionů skoro osmdesátimilionového národa zpívat píseň, která se jim líbí, jen proto, že se to nelíbí Čechům, nebo když jsou do krve zbiti jen proto, že nosí punčochy, které se Čechům nelíbí, nebo když jsou terorizováni a týráni, protože se zdraví pozdravem, který je Čechům nepříjemný, když je pro každý projev národního života štvou a honí jako zvěř – to může být snad úctyhodným zástupcům našich demokracií lhostejné, nebo možná dokonce sympatické. Já však mohu říct zástupcům těchto demokracií jen, že nám to není lhostejné a že když tyto mučené bytosti nemohou samy najít právo a pomoc, dostane se jim obojího od nás. Bezprávnost těchto lidí musí jednou skončit.*“

Pro německé obyvatelstvo v českém pohraničí vůdcova slova znějí jako výzva k zahájení okamžitého odporu proti českým úřadům. Vypukne povstání. Zfanatizovaní Němci vybíjejí české obchody, útočí na služebny četnictva a finanční stráže, na družstva Stráže obrany státu. V desítkách větších měst a obcí se rozhoří krvavý zápas.

Sydney Morell, novinář, dopisovatel redakce Daily Express dramatické měsíce od března do října 1938, kdy se rozhodovalo o osudu Československa, popsal v práci, již dal příznačný název - Viděl jsem ukřižování. Je mu jasné, že jde o další bytí či nebytí Čechů. Na vlastní oči a uši se přesvědčil, že tuto, podle jeho názoru nejdemokratičtější zemi v Evropě, rozbíjejí výlučně nacionalističtí Němci, hlásící se k Henleinovu hnutí.

Stále častěji podnikají jako promyšlené provokace teroristické útoky na místní představitele československé státní moci a nemilosrdně terorizují Čechy v pohraničí, ale vyřizují si účty i s menšinovými Němci – sociálními demokraty a komunisty, kteří zůstali republice věrni. Tyto jejich činy pak jejich propaganda překrucuje a prezentuje jako český teror na nevinných a bezbranných Němcích.

Je to ukřižování.

Vláda 13. září odpovídá vyhlášením stanného práva v některých pohraničních okresech a vysílá do pohraničí oddíly armády. Tisíce německých mužů prchají do říše, kde vytvořily Sudetendeutsche Freikorps.

Je pondělí 19. září 1938. Před Edvarda Beneše, ještě pořád prezidenta svobodné samostatné země, předstupuje Sir Newton a předává mu anglo-francouzskou nótu, v níž se Československu navrhuje vydat Německu pohraniční oblasti.

Beneš nevěří svým očím ani uším. Zrada! Zrada! Zrada!

Noc se sotva přehoupá do 21. září. U východočeských Petřkovic střelou henleinovského teroristy umírá dozorce pohraniční Finanční stráže František Opočenský. V Kaplických Chalupách dávky z kulometu rozbíjejí okenní tabulky zdejšího celního úřadu. A někdy v těch hodinách na pražském Hradě opět drnčí telefon. Velvyslanci Francie a Velké Británie - Delacroix a Newton - si vynucují okamžitou audienci u československého prezidenta.

Patnáct minut po druhé hodině ranní vstupují do pracovny rozespálého Beneše. „*Jestliže vláda československá návrhy francouzsko-britské nebude moci okamžitě přijmout a jestliže z takto vytvořené situace vznikne válka, bude za ni odpovědně Československo a Francie a Velká Británie se k této válce nepřipojí...*“ sdělují mu ambasadoři výstražně.

Smrtelná rána pro muže, který tolik věřil ve spojenectví s těmito dvěma státy a jehož dosavadní život s nimi byl svázán tak těsně, jako s žádnou jinou cizí zemí. Věřil jim. Takovou zradu nečekal! Ve chvíli, kdy je ohrožena samotná existence samostatné republiky, se ti, na něž tak spoléhal, k ní obracejí zády a ještě vyhrožují.

Národ se však vzdát nemíní. Donutí vládu k demisi. Narychlo sestavenou novou, v čele s armádním generálem Janem Syrovým, v němž spatřuje novodobého Jana Žižku, v pátek večer 23. září přiměje vyhlásit všeobecnou mobilizaci československé armády. Předcházela jí několikaměsíční boj za udržení našeho pohraničí, v němž sílilo sudetoněmecké separatistické hnutí.

Na nárožích visí vyhlášky začínající slovy: „*Prezident republiky nařídil podle paragrafu 23 branného zákona mobilizaci československé branné moci... Povolávají se do činné vojenské služby všichni důstojníci, rotmistři a mužstvo v náhradní záloze, jakož i důstojníci a rotmistři ve výslužbě s označením „nesuperarbitrován“, kterým je letos čtyřicet let, a všichni mladší...*“

V čele vlády přece stojí jednooký hrdina od Zborova, novodobý Jan Žižka z Trocnova, generál Jan Syrový. Československo konečně dostalo nové a pevné vedení. Toho dne muži jezdí zadarmo. Okna obytných a státních budov jsou přelepena papírovými kříži, lidé obcházejí obchody s plynovými maskami...

Mobilizace byla vyhlášena 23. září večer. Za osmačtyřicet hodin měla republika ve zbrani téměř dva miliony mužů. Dokázala, že Československo se chystá k obraně.

„*Bože, vrať světu pravdu!*“ přeje si toužebně Karel Čapek. V Lidových novinách, jen několik dní před osudnou popravou Československa v Mnichově, znovu bije na poplach. On, humanista každým coulem, nemůže mlčet. On, který o demokracii

prohlašuje, že stojí především na mravních hodnotách, nikoliv na politickém soupeření, na hodnotách, vycházejících z pravdy, svým čtenářům adresuje svou Modlitbu za pravdu.

„Bože, který jsi stvořil národy a všem jsi vdechl touhu žít ve cti, zbav dnešní svět toho nejhoršího: lži. Lži, která podpirá a připravuje násilí a učí lidi nenávidět se navzájem. Lži, která otravuje národy a vykopává mezi nimi propasti, jež snad ani desítky let nevyrovnej. Bože, jak bude vypadat, jak se bude vyvíjet Evropa oblužená tolika nenávisťnými lžemi! Jak bude možné soužití mezi lidmi a národy, je-li mezi ně vrženo tolik urážek, tolik opovržení a vzteků! Copak si snad někdo představuje, že tento stav ducha má a může trvat bez konce? Copak si věčně má soused ošklivět souseda a čekat jen na příležitost, aby mu zasadil mstivou a úkladnou ránu? I po válce si mohou národy podat ruce; mohou si sebe rytířsky vážit a navázat vztahy důvěry. Ale na bojišti lži nebude navěky důvěry ani cti; každá lež zajde, ale zůstane po ní nenávist a opovržení; tělo se zahojí dřív než duše. Bože, jak hrozně je zraňována duše tohoto národa, jak tohle se má jednou zahojit nebo odpustit! Copak se toho nezhrozí národové, jaký nenávisťný, navěky zlý a nepřátelský svět se takto bude vyvíjet? Nemá snad nikdy být mír nebo aspoň oddech v křečovitém smrtelném nenávidění? Bože, vrať světu pravdu! Bude to víc než smlouva míru, bude to cennější než každé spojenectví. Nikdo, žádný národ, žádný stát si nebudiž jist, pokud mohou být lidské vztahy kdykoli korumpovány nástroji lži. Nebude jistoty, nebude smluv, nebude ničeho platného a bezpečného, pokud vědomí kteréhokoli národa bude zkřívováno záměrnou lží. Za každou lži jde úklad a násilí; každá lež je útok na bezpečí světa. Nikdo nebude žít v míru ani za nejsilnější hradbou z oceli a betonu; okřídlená lež se vysměje všem vašim pevnostem. Zbavit svět lži je víc než odzbrojení.

Jaké to bylo divné jasnozření, když náš Masaryk vepsal do našeho státního znaku slova Pravda vítězí. Jako by tušil, že jednou lež podnikne generální útok na náš stát a národ, a už předem razil heslo pro toto utkáni. S tím heslem můžeme jít do boje; ale jenom s tím heslem může jít celý svět do míru.

Neboť jenom bez lži se mohou lidé a národy porozumět, ať mluví jazykem kterýmkoliv. Bože, vrať světu pravdu!“

Navzdory všemu a všem byla nálada v Československu výborná. Národ se chystal k obraně. „*Nedáme se. Vlast ubráníme,*“ psali vojáci na stěny vagonů a pevností. Jenomže v západní Evropě neměli prázdnou chuť pouštět se do nového válečného dobrodružství. Bylo snazší a pohodlnější hodit psovi kost. Ať se udává!

Jak krátkozraké se toto řešení zanedlouho ukázalo!

Británie je zarputilostí Čechoslováků svou vlast bránit za jakoukoliv cenu zaskočena. A že si vlády Francie i Velké Británie samy zahrávají s ohněm, že hrají také o vlastní budoucnost, o bytí či nebytí svých národů, ve své nabubřelosti nevidí. Jde jim především o zachování míru. Neštítí se ani lži. Britský velvyslanec v Berlíně Henderson svému ministru zahraničí Halifaxovi 27. září 1938 telegrafuje zprávu plnou vědomých nepravd. „*Je naléhavé, aby se československé vládě jasně řeklo, jaká je situace. Nic nemůže zachránit Československo před úplnou porážkou.*“

Jasněji to už snad ani sdělit nejde. Úder pod pás završuje Chamberlain osobním poselstvím Edvardu Benešovi. Je to spíše ultimatum, jímž silnější tlačí do kouta slabšího. „*Německý příkaz k pohybu vojsk by znamenal, že Čechy budou vojensky rozdrceny a nic, co by druhé mocnosti mohly učinit, neodvrátilo by tento osud od vaší země a národa. Toto zůstává skutečností, ať bude konečný výsledek případné světové války jakýkoliv.*“

„*Neusnášejte se na ničem, aniž by Československo bylo vyslyšeno,*“ žádá Edvard Beneš britského premiéra, který jej telefonicky informuje, že letí do Mnichova na schůzku s Hitlerem.

„*Nepustíme československé zájmy ze zřetele,*“ ujišťuje ho Neville Chamberlaine. Výsledek? Také on se podepisuje pod mnichovský diktát. Po návratu do Spojeného království jej vítají jako spasitele míru.

„*Myslím, že jsme udělali kus dobré práce,*“ chvástá se Daladier před novináři.

„*Mělo by smysl dát pobít patnáct milionů Evropanů, abychom donutili tři miliony sudetských občanů, kteří se cítí být Němci, aby zůstali vázání k Československu?*“

Zástupci československé vlády pozvání nebyli. Jednalo se o nás bez nás. Signatáři mnichovské dohody se mimo jiné usnesli, že vyklízení našeho pohraničí započne 1. října 1938 a skončí do 10. října, aniž by byla zničena jakákoliv existující zařízení. Československá vláda má dokonce odpovídat za jeho nerušený průběh.

Dne 30. září zdrcený Beneš konstatuje: „*Rozhodnutí je pro nás hrozné, ale není zřejmě jiného východiska. Ustupujeme přesile. Nemohu ... navrhnout nic jiného než přijetí mnichovského ultimáta. Kdybychom nepřijali, znamenalo by to sice čestnou válku, ale ztratili bychom samostatnost a národ by byl vyvražděn. Tlumočím tím nejen názor svůj, ale i mínění zástupců politických stran. Připojí-li se k němu kabinet, budu považovat toto stanovisko za konečné. Vláda československá prozkoumala všechny podrobnosti mnichovského diktátu, jakož i okolnosti, které na něj měly vliv. Ve shodě s odpovědnými činiteli politických stran rozhodla usnesení čtyř velmocí přijmout. Učinila tak u vědomí, že je třeba zachovat národ a že jiné rozhodnutí v danou chvíli není možné. Vláda československá, činíc toto rozhodnutí, protestuje zároveň před celým světem proti ujednání, které bylo učiněno bez její účasti.*“

Bezprostředně po podepsání mnichovské dohody francouzské a britské ulice řvou nadšeným jásotem lidí přesvědčených, že Daladier a Chamberlain svou vstřícností vůči Hitlerovi Evropě zajistili mír. Spousta lidí na Západě věří Göringovu prohlášení pro jednu agenturu: „*Státníci, kteří se shromáždili v Mnichově, dobyli velikého vítězství. A toto vítězství se nazývá mír.*“

V nadšeném skandování davu nikdo neslyší nebo ani nechce slyšet střízlivé hlasy britského tisku. Například Daily Telegraph se táže: „*Jaký jest tento mír? Nebyl zaplacen příliš draho?*“

Vůdce liberálů sir Archibald Sinclair vyslovil varovná slova: „*Moc a vůle německého diktátora nabyly převahy nad vůlí svobodného lidu v Anglii, Francii a Československu. Byla-li odvrácena válka, není tím ještě zajištěn mír.*“

Podobně jako pro Karla Čapka pro národ mnichovská dohoda a po ní následující kapitulace znamenaly zhroucení jejich dosavadního světa i osobní tragédii.

„Zdá se mi, že už tu nemám co dělat, byl bych tu směšnou figurkou, můj svět umřel, věřil jsem totiž v jakési závazky, v takzvanou čest ve smlouvě a podobné věci. Myslím, že bych se v téhle tlačenici nevyznal...“

Napsal zoufalý spisovatel a novinář.

Na základě mnichovské dohody jsme ztratili jednu třetinu území s 1 250 000 obyvateli české a slovenské národnosti, čtyřicet procent všeho průmyslu a většinu surovinových zdrojů, přervány byly dopravní spoje, zničen obranný systém. Horší než materiální ztráty však byly morální, rozklad politického a ideového systému první republiky.

Veřejný prostor se naplnil hrubým štváním, hanobením ideálů občanské demokracie, obou prezidentů a jejich společného díla – budování samostatného státu, svobody, humanity a rovnosti. Zvedla se vlna nenávisti ke všemu demokratickému a vlasteneckému, k prvnímu odboji, legionářům. Ideálem se stalo pochlebování mocnému sousedovi, spokojenost s vlastní podřízeností...

Josef Čapek v listopadu 1938 napsal: *„Co jste, štváči, traviči, spekulanti bez svědomí udělali z národa, z toho lidu Masarykova pohřbu, lidu Vsesokolského sletu, lidu mobilizace? ... Žádný nepřítel světa nedopustil se tolika zlého jako vy, vyděrači béd, kteří jste tento národ tak strašlivě zhanobili. Ne ztracené území, ale toto je národní katastrofa. Tato hrozná skvrna se nikdy nesmyje; paměť, která po vás zůstane, obsahuje jediné slovo: hanba.“*

Přibližně ve stejné době se v Lidových novinách k zoufalému stavu společnosti vyjádřil také jeho bratr Karel. *„Ano, mnoho se změnilo, ale lidé zůstali stejní; jenomže teď víme lépe, kdo je kdo. Kdo byl slušný, byl slušný vždycky; kdo byl věrný, je věrný i teď. Kdo se točil s větrem, točil se s větrem i dřív. Kdo myslí, že teď přišla jeho chvíle, myslí jen na sebe. Nikdo se nestává přeběhlikem, kdo jím nebyl vždycky, kdo mění víru, neměl žádnou; člověka nepředěláš, jenom se ti vybarví... budoucí foliant našich dějin o této době bude mít jen jeden podtitul: kdo byl kdo. A dobrá paměť patří k těm stálým věcem, jichž bude a je třeba.“*

jv

Ledčická paní knihovnice četla ve vlaku

Vůbec první **Festival Čtení ve vlaku** v roce 2014 nabídl novou dimenzi moderního cestování. Idea této bohubilé akce vznikla z dlouholeté spolupráce firmy Railreklam, zajišťující komerční komunikaci ve vlacích i na nádražním mobiliáři, se školou reklamní a umělecké tvorby Michael. Její studenti získávají v tomto originálním nekomerčním projektu zaměřeném na rozvoj čtenářské gramotnosti jedinečnou možnost uplatnit své tvůrčí schopnosti a uzavřít studium účastí na reálném reklamním produktu. K úspěchu originální akce studenti přispěli opravdu zásadní měrou především díky své kreativitě a výtvarným nápadům, jimiž ozvláštnili grafickou podobu všech využitých propagačních materiálů.

Čas onoho zmíněného prvního ročníku festivalu strávený v pražských příměstských spojích cestujícím

zpřijemnilo výrazné osobnosti současné české literatury - zavedení autoři i tvůrci na začátku umělecké dráhy. Ze svých textů osobně předčítali Emil Hakl, Petra Hůlová, Jáchym Topol, Tomáš Zmeškal, Michal Viewegh, Martin Reiner, Josef Formánek, Halina Pawłowska, Jaromír Typlt, Vratislav Kadlec, Radka Denemarková, Jiří Lamberk, Ivana Myšková a další. Sestavování tohoto „týmu“ odborně zajišťoval Festival spisovatelů. Čtení ve vlaku se setkal s nesmírně pozitivními reakcemi ze strany cestujících a živou odezvou mezi širokou veřejností. Ukázalo se, že cestování vlakem i klasická kniha a literatura vůbec, jsou obohacením a ozvláštněním moderního životního stylu. Festival byl zakončen literárním jarmarkem v renovovaných prostorách secesní Fantovy kavárny na Hlavním nádraží, kde proběhla autogramiáda zúčastněných autorů, prodávaly se knižní novinky a hrála živá hudba.

Po stejně úspěšných následujících ročnících festivalu Čtení ve vlaku, které ukázaly, že jízda vlakem a dobrá četba nejsou žádné přežitky minulých století a že k sobě nerozlučně patří, se projekt v týdnu od 17. do 20. září 2018 už svým **pátým ročníkem** opět vrátil do pražských příměstských vlaků. Pro autorská čtení byly vyhrazeny prostřední oddíly (horní patro, 2. třída) ve vlacích typu City Elephant. Letošní festival navíc představil unikátní novinku, a to autorská čtení mikropovědek, během pětiminutové jízdy lanovkou na Petřín. Celkem dvacet dva vynikajících českých spisovatelů, slavných, ale i těch, kteří se slavnými teprve stanou, bylo osloveno, aby cestujícím zpřijemnil cestu „na kolejkách“ svým vypravěčským, básnickým nebo humoristickým uměním. A tak se četlo z nejnovějších knih a textů spatřivších světlo světa právě letos. Vrcholem festivalu byla literární beseda a autogramiáda, jež proběhla v kavárně v 1. patře knihkupectví Neopalladium na Hlavním nádraží v Praze.

Jednou z letošních autorů Čtení ve vlaku byla i naše ledčická paní knihovnice, **PhDr. Jana Vrzalová**. Na trati Praha-Nymburk předčítala cestujícím ze své nejnovější knihy **Zasnoubena se smrtí** (vydalo nakladatelství JOTA) o krátkém leč pohnutém životě Ireny „Inky“ Bernáškové (7. únor 1904 Praha-26. srpen 1942 Berlín), která patří bezesporu

mezi nejstatečnější Česky a zároveň mezi ty méně známé. Narodila se v Praze jako prostřední ze tří dcer grafika a malíře Vojtěcha Preissiga, který se účastnil jak protirakouského, tak protinacistického odboje. Pro Irenu byl vždycky velkým vzorem, takže chtěla být jako on. Preissig s celou rodinou v době před první světovou válkou odešel do USA, kde žili v Bostonu. Do Československa se Irena vrátila se svými dvěma sestrami roku 1921. V roce 1925 se v Praze vdala za svého bratrance Eduarda Bernáška. Rodiče s tímto sňatkem nesouhlasili a otec s Irenou dokonce na čtyři roky přerušil veškeré kontakty. Manželé se usadili ve vile na Spořilově. Inka bohužel potratila a poté už nemohla mít děti, což brala jako ženské selhání. O to dravěji se upnula na boj proti nacismu. Při mobilizaci, v období mnichovské krize, se dobrovolně přihlásila jako sestra Červeného kříže a ošetřovala uprchlíky z obsazeného pohraničí. Po okupaci Československa německými vojsky nejdříve kolportovala letáky, brzy začala spolupracovat se svým otcem na vydávání ilegálního vlasteneckého časopisu V boj a převáděla ohrožené lidi na Slovensko. Ačkoliv po ní pátralo gestapo, dlouho unikala zatčení a dále pokračovala ve vydávání časopisu. Zatčena byla 21. září 1940 v pražské ulici Na Poříčí s falešnými doklady. Svou statečností při výsleších, kdy veškerou vinu vzala na sebe, zachránila řadu dalších spolupracovníků odboje. Přesto byla zatčena její nejbližší rodina - její manžel zemřel v koncentračním táboře Buchenwald, otec v koncentračním táboře Dachau. Irena Bernášková pak byla odsouzena německým soudem k trestu smrti a popravena gilotinou koncem srpna 1942 v Berlíně. Vlastenkou zůstala až do posledního výdechu, kdy ještě na popravišti zvolala: „Československá republika žije a bude žít!“ Stala se tak první českou ženou popravenou nacisty. Irena Bernášková byla vyznamenána roku 1998 prezidentem Václavem Havlem in memoriam medailí Za hrdinství. Za svůj román Zasnoubena se smrtí před několika málo dny autorka Jana Vrzalová obdržela **hlavní cenu** v české části mezinárodní literární soutěže **Egona Ervína Kische**. Mnozí z vás zmíněný román už možná přečetli; pro ostatní zájemce je v nabídce knižního fondu knihovny v Ledčicích.

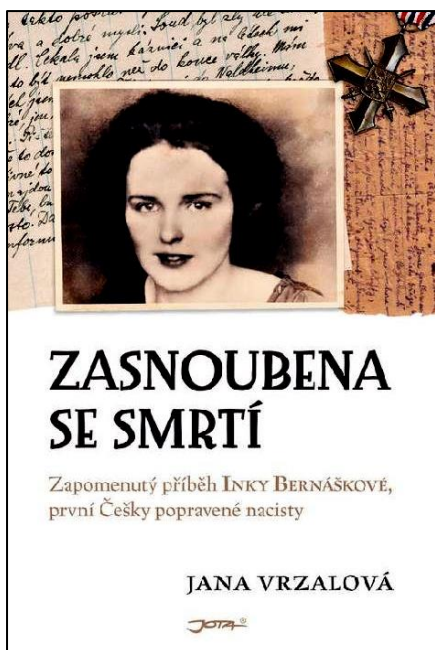

A co o své nezvyklé „jízdní“ autorské zkušenosti při **Festivalu Čtení ve vlaku** říká sama Jana Vrzalová? „Byl to pro mě obrovský zážitek a zcela nová, dlužno dodat – vítaná - zkušenost. Přihlásilo mě nakladatelství JOTA, které vydalo mou knížku Zasnoubena se smrtí. Všichni „lidé od pera“ se sešli na pražských nádražích. Spolu se mnou na trati Praha–Nymburk četla ze svého románu Dvojitě salto na talíři (Příběh o lásce nejen k jídlu) Michala Jendruchova. Musím podotknout, že je to velmi příjemná a zajímavá žena. Narodila se v roce 1979. Vystudovala herectví, avšak působil jako zprávařka v rádiu, točila reportáže pro televizi, pracovala v denním tisku a v ženských časopisech. V současnosti je novinářkou na volné noze. Píše rozhovory, reportáže, fejetony a čas si najde i na psaní knížek. Před několika lety jí vyšla kniha Už je to za mnou - Osobní zpověď

(bývalé?) anorekticky, v níž popisuje, jak se sama vyrovnávala s touto nemocí, s níž má pětadvacetiletou zkušenost. Dvojitě salto na talíři je jejím prvním románem a podotýkám, skvěle napsaným. Doporučuji ho všem rodičům i jejich dětem. Možná některým otevře oči, pomůže řešit problémy, s nimiž si nevědí rady. Ti, jichž se nemoc bezprostředně dotýká, třeba sami najdou odvahu se léčit. A téma? Monika, hlavní hrdinka knihy, měla vše, co si jen holka může přát. Vytouženou práci v redakci časopisu, malého synka a za manžela muže svých snů. Ted' však nastupuje do léčebny, aby se pokusila uzdravit z nemoci, která ji téměř zabila. Kde se stala chyba? A co Monika udělá, když se v léčebně nečekaně setká s Michalem, svou spřízněnou duší? Podarí se jí zachránit rodinu? Musí udělat osudový krok - dvojitě salto v životě i na talíři, aby se odrazila ode dna. Pomůže jí v tom i nakažlivý smysl pro humor. Kniha je psána krásnou češtinou, s níž autorka pracuje opravdu mistrovsky. Příběh má napětí, spád, nabízí nečekané zvraty a pohledy na život anorektiků, kteří se každý po svém perou se svou chorobou. Nechybí mu však humor, místy šibeniční a nadhled autorky, která ví, o čem píše a co chce svým čtenářům sdělit. Občas mi při Mišíně čtení běhal mráz po zádech, občas jsme se pobaveně my, její posluchači, smáli. Mně osobně bylo ctí se s Michalou ve čtení střídat. Cestující nám na konci cesty blahopřáli a říkali, že se jim naše čtení líbilo a příběhy - Moniky i Inky - je zaujaly. Dokonce nám podali ruce na rozloučenou. No řekněte, co víc si autor může přát? Můj obdiv mají také studenti pořádajících škol. Nachystali nám báječné podmínky pro čtení a naslouchali rovněž velice pozorně.“

Naši paní knihovnici Janě upřímně blahopřejeme a věříme, že co nevidět nabídne svojí věrné čtenářské obci další zajímavou knihu. Víme, že na ní usilovně pracuje....

IP

Pavel Štědrý

Místo abych v podvečeru
hleděl na pípu,
vzpomněl jsem si na mou věru
na kraj u Řípu.

Na kraj, kde se kupa zvedá
vzhůru nad louky,
a na kterou večer sedá
mlha na brouky.

Obilí už dávno asi
leží na sýpkách,
vitr loukám cuchá vlasy
a z cest zvedá prach.

Podzim krajem zvolna
kráčí
o sedmé se stmívá.
Stehlík zpívá nad
bodláčím,
dřív se připozdívá.

Stromy zvolna převlékají
strakatý svůj převlečník.
Naposledy zamávají
tažní na větvích.

Tak už je to zase tady,
mlhy, bláto, chlad.
Vrabci budou zase hladý
večer usínat.

Dne 3. listopadu 2018 si připomeneme v Ledčicích 100. výročí vzniku Československé republiky

Kostel svatého Václava:

- 11 hodin** - Úvodní slovo roudnický vikář **Mgr. Martin Brousil**
- Koncert **Pavliny Šenič, Radky a Petra Zdvíhalových**
- 12 hodin** - Slavnostní zvonění na kostelní zvony **městními zvoníky**

U Činků:

- 12 hodin** - výstava fotografií „100 let v Ledčicích“, ukázka vojenských stejnokrojů a zbraní
- prohlídka dobových předmětů v ledčickém vesnickém muzeu

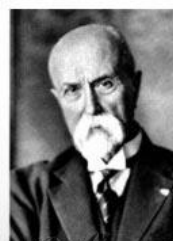
Před budovou čp. 15 - ukázka vojenské techniky včetně občerstvení z polní kuchyně

Budova Obecního úřadu Ledčice:

- 14 hodin** - průvod obcí s dechovou hudbou k pomníku 1. světové války
- pietní akt (hymna, projevy, položení květin)
- vysazení Památné lípy

Ledčická stodola:

- 15 - 18 hodin** - dechová hudba **Vávrovanka**
- 19 - 24 hodin** - taneční zábava, hraje **Dvořákova veranda**

J. S. Masaryk